

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNÁ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor Speciální pedagogika p edškolního v ku
(kombinace):

METODY ZJIŠ ŮVÁNÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI A
P IPRAVENOSTI

METHODS OF SCHOOL MATURITY
DETERMINATION

Bakalá ská práce: 09-FP-KSS- 2008

Autor:

Ivana Kotková Šubrtová

Podpis:

.....

Adresa:

Liberecká 21

471 25, Jablonné v Podješt dí

Vedoucí práce: Ing. Zuzana Palounková

Konzultant:

Po et

stran	graf	obrázk	tabulek	pramen	p íloh
55	19	0	2	20	1 + 1 CD

V Liberci dne: 07.04. 2010

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Ivana Kotková Šubrtová
adresa: Liberecká 21, 471 25 Jablonné v Podještědí
studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika předškolního věku
Název BP: **Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti**
Název BP v angličtině: **Methods of School Maturity Determination**
Vedoucí práce: Ing. Zuzana Palounková
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

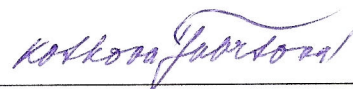
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): IVANA KOTKOVÁ ŠUBRTOVÁ

Datum:

10. 5. 2009

Podpis:

Název BP: METODY ZJIŠŤOVÁNÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI A PŘIPRAVENOSTI

Vedoucí práce: Ing. Zuzana Palounková

Podpis:.....

Cíl: Zjistit, nejčastěji využívané metody posuzování školní zralosti a připravenosti u předškolních dětí v mateřských školách Libereckého kraje.

Požadavky:

1. Studium odborné literatury
2. Formulace výchozích pojmů
3. Projektování průzkumu
4. Sběr dat a interpretace

Metody: Nestandardizovaný dotazník pro pedagogy mateřských škol

Literatura:

KLENKOVÁ, Jiřina, KOLBÁBKOVÁ, Helena. Diagnostika předškoláka :
správný vývoj řeči dítěte. 1. vyd. Brno: 2002. ISBN 80-239-0082-X

BUDÍKOVÁ, Jaroslava. Je vaše dítě připraveno do první třídy? 1. vyd. Brno:
2004. ISBN 80-7226-637-3

KUTÁLKOVÁ, Dana. Jak připravit dítě do 1. třídy : rozvoj obratnosti,
smyslové vnímání, řeč, náměty na hry, kresba, školní zralost. 1. vyd. Praha:
2005. ISBN: 80-247-1040-4

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, ŠMARDOVÁ, Vlasta. Diagnostika dítěte
předškolního věku. 1. vyd. Brno: 2008. ISBN 978-80-251-1829-0

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Berou na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si v domě povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 07. 04. 2010

Ivana Kotková Šubrtová

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji tímto vedoucí bakalářské práce Ing. Zuzaně Palounkové za čas, který vložila do vedení bakalářské práce. Za její trpělivost, cenné a podnětné rady a za vstřícné jednání.

Dále bych ráda poděkovala pedagogům mateřských škol, kteří se zúčastnili průzkumu vedeném v praktické části bakalářské práce.

Název bakalářské práce: Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti

Název bakalářské práce: Methods of School Maturity Determination

Jméno a příjmení autora: Ivana Kotková Šubrtová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2009/2010

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zuzana Palounková

Anotace:

Bakalářská práce se zabývala problematikou školní zralosti a připravenosti. Jejím cílem bylo zjistit, jaké metody využívají pedagogové mateřských škol pro zjišťování školní zralosti a připravenosti. Práci tvořily dvě hlavní části. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisovala školní zralost a připravenost, což bylo umělo u předškolního dítěte, příčiny vzniku, odklad povinné školní docházky, předčasný nástup do školy a metody zjišťování školní zralosti. Praktická část zjišťovala pomocí nestandardizovaného dotazníku u 126 učitelů mateřských škol metody zjišťování školní zralosti a připravenosti a dále zda jsou zde rozdíly ve státních a soukromých mateřských školách. Výsledky ukázaly, že učitelé neustále používají pozorování dítěte při běžné každodenní činnosti a nebyly zjištěny závažnější rozdíly mezi státními a soukromými mateřskými školami. Výsledky vyúsťovaly v konkrétní opatření v oblasti dalšího vzdělávání pedagogů a v tvorbu metodických materiálů.

Klíčová slova: školní zralost a připravenost, metody zjišťování školní zralosti a připravenosti, odklad povinné školní docházky, předčasný nástup do školy, předškolní věk, mateřská škola, státní mateřské školy, soukromé mateřské školy

Title of thesis: Methods of School Maturity Determination

Name and surname of the author: Ivana Kotková Šubrtová

Academic year of submission of bachelor thesis: 2009/2010

Thesis Supervisor: Ing. Zuzana Palounková

Abstract:

Bachelor thesis dealt with the issue of school readiness and maturity. Its aim was to determine what methods kindergarten schools' teachers used to identify readiness and maturity. The work consisted of two main areas. This was the theoretical part with the processing and presentation of expert sources described the school readiness and preparedness, what should pre-school child be able to know, causes, postponement of compulsory schooling, early boarding schools and methods of identifying school maturity. The practical part examined using non-standardized questionnaire for 126 nursery school teachers methods for detecting school readiness and maturity and whether there are differences in state and private nursery schools. The results show that teachers most commonly used observation of the child in everyday activities and there were significant differences between public and private kindergartens. The results led to concrete actions for the further education of teachers and the creation of methodological materials.

Keywords: school readiness and preparedness, detection methods for school readiness and maturity, deferral of compulsory schooling, early boarding school, preschool age, kindergarten, public kindergartens and private kindergartens

Titel der Diplomarbeit: Methoden zur Detektion Schulreife und Bereitschaft

Name und Vorname des Autors: Ivana Kotková Šubrtová

Akademisches Jahr der Einreichung der Bachelorarbeit: 2009/2010

Doktorvater: Ing. Zuzana Palouňková

Abstract:

Bachelor-Thesis behandelt das Thema Schulreife und Bereitschaft. Das Ziel ist festzustellen, welche Methoden Lehrer in den Kindergarten praktizieren um Schulreife und Bereitschaft der Kinder identifizieren. Die Arbeit bestand aus zwei Hauptbereichen. theoretischer Teil - mit Hilfe der Verarbeitung und Präsentation von Fachschriften; die Beschreibung der Schulreife und Bereitschaft, was das Kind wissen sollte, Anspruch an die Kenntnisse des Kindes, den Aufschub oder vorzeitiger Schulantritt, und Methoden für den Nachweis der Schulreife. Der praktische Teil untersucht mit Hilfe nicht-standardisierter Fragebogen für 126 Lehrer die Methoden zum Nachweis der Schulbereitschaft und Reife, weiter ob es Unterschiede zwischen öffentlichen und privaten Kindergärten gibt. Die Ergebnisse zeigten, dass die Lehrer am häufigsten Beobachtung des Kindes im Alltag verwenden und es gab signifikante Unterschiede zwischen öffentlichen und privaten Kindergärten. Die Ergebnisse dienen zur konkreten Maßnahmen für die Weiterbildung von Lehrern und die Schaffung von methodischen Materialien.

Stichwort: Schulreife und vorsorge, Nachweismethoden für die Schulbereitschaft und Reife, Vorschulalter, Kindergärten, öffentliche und private Kindergärten, Aufschub der Schulpflicht, vorzeitiger Schantritt

OBSAH

1 ÚVOD	10
2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU	11
2.1 Školní zralost a připravenost	11
2.1.1 Vymezení pojmu školní zralost a připravenost	11
2.1.2 Školní zralost a její posouzení	12
2.1.3 Co by měl předškolní dítě umět	14
2.1.4 Základní varianty dítěte nedostatečně připraveného pro školu	18
2.1.5 Příčiny vzniku školní nezralosti	19
2.1.6 Odklad povinné školní docházky a předčasný nástup do školy	19
2.1.6.1 Odklad povinné školní docházky	20
2.1.6.2 Předčasný nástup do školy	22
2.2 Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti	23
2.2.1 Subjekty podílející se na diagnostice	23
2.2.2 Kompetence při zjišťování školní zralosti a připravenosti	24
2.2.3 Testy pro zjištění školní zralosti a připravenosti	29
3 PRAKTICKÁ ČÁST	32
3.1 Cíl praktické části	32
3.1.1 Stanovení předpokladů	32
3.2 Použité metody	33
3.3 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu	34
3.4 Výsledky a jejich interpretace	34
3.4.1 Analýza získaných výsledků	35
3.4.2 Shrnutí výsledků	45
4 ZÁVĚR	47
5 NÁVRH OPATŘENÍ	48
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	50
7 SEZNAM PŘÍLOH	52

1 ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá tématem Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti v mateřských školách. Téma jsem vybrala z důvodu důležitosti v asného a správného podchycení dětí nezralých pro školu. Práv uitelky v mateřské školy by měly být důležitou součástí tohoto procesu.

Školní zralost a připravenost jsou předpoklady pro úspěšný start ve škole. Zralost posuzujeme v oblasti tělesné, psychické, emoční a sociální, zatímco připravenost má charakter chování ve společnosti, připravenosti se, vztahování. Zralost a připravenost nemůžeme posuzovat zvlášť, ale vždy komplexně s přihlédnutím k individuálnímu vývoji dítěte. Dříve mělo v posuzování školní zralosti velké slovo lékaře (pediatr). Lékaři si vedli podrobné záznamy o vývoji dítěte a na základě toho určovali zralost i nezralost pro školu. Dnes jsou to často i rodiče, kteří vidí, že jejich dítě není ještě pro školu připraveno (dnes není odklad povinné školní docházky stigmatizován jako před rokem 1989). Velmi důležitou roli při posuzování školní zralosti a připravenosti hrají uitelky mateřských škol. Dítě často v mateřské škole tráví více času než s rodiči a hlavně s nimi uitelky systematicky pracují. Také mají možnost porovnávat výkony jednotlivých dětí. To vše by mělo přispět k možnostem diagnostiky z pohledu uitelky mateřských škol. Konečné a rozhodující slovo mají však poradenská zařízení, mezi něž patří pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra.

Cílem bakalářské práce je zmapovat, jakým způsobem a do jaké míry se uitelky mateřských škol zabývají školní zralostí a připraveností dětí. Zjistit, zda užívají samy nejznámější metody nebo předávají tuto diagnostiku dále. Pro tento průzkum poslouží nestandardizovaný dotazník pro uitele mateřských škol.

Přínosem práce by mělo být zjištění, do jaké míry mateřské školy pracují se školní zralostí a připraveností, jaké metody používají a procentuálně vyjádřit jejich poměr. Na základě tohoto zjištění by bylo možné posoudit úroveň schopnosti diagnostikování uitelky mateřských škol.

Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Kde teoretická část se zabývá pojmy školní zralost a připravenost, tím, co by mělo předškolní dítě zvládat, příznaky školní nezralosti, odkladem povinné školní docházky a předčasným nástupem do školy a v neposlední řadě diagnostikou a diagnostickými metodami.

Praktická část je zaměřena na zmapování jednotlivých metod, které pedagogové mateřských škol používají při posuzování školní zralosti a připravenosti. Tyto metody budou

procentuálně vyjádřený. Dále zde probíhá srovnání diagnostických metod ve státních a soukromých mateřských školách.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

2.1 Školní zralost a připravenost

Jedním z úkolů mateřských škol je připravit dítě na vstup do školy. Je důležité, aby tento krok probíhal plynule a přirozeně. Je tedy především na učitelích mateřských škol, aby dokázali ohodnotit, zda je dítě pro školu připravené, aby nedošlo ke zbytečnému zklamání jak ze strany dítěte, tak i rodičů.

2.1.1 Vymezení pojmu školní zralost a připravenost

„Za hlavní podmínku dobrého školního startu se považuje soubor příznaků, který se nazývá školní zralost. Školní zralost je definována jako zralost dítěte tělesná, duševní, emoční a sociální. Langmeier (1983) souhrnně definuje školní zralost jako „takový stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který:

- je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství,
- je vyznačen příslušnými fyzickými i psychickými dispozicemi pro požadovaný vývoj ve škole a je provázen pocitem štěstí dítěte,
- je souasně dobrým předpokladem budoucího školního výkonu a sociálního začlenění.“ (Broučková, 2000)

„Pojmem školní připravenost upozorujeme na charakteristiky, mající především vztah k vnějším, společenským podmínkám, procesu učení. Při stanovování požadavků spojených s nástupem do školy mají na mysli některé z nich více charakter zralosti (např. koncentrace pozornosti), jiné připravenosti (např. rozvoj slovní zásoby), v každé z nich však dochází k interakci obou faktorů (např. rozvoj poznávacích procesů).“ (Kucharská, 1999)

2.1.2 Školní zralost a připravenost a její posouzení

Při posuzování školní zralosti bereme v potaz mnoho různých oblastí, ale měli bychom pohlížet na posuzování školní zralosti a připravenosti komplexně, protože jednotlivé oblasti se vzájemně ovlivňují a podmínují.

Sledované oblasti při posuzování školní zralosti a připravenosti:

Věk dítěte

„K zápisu musí jít podle zákona dítěti, kterým je v den nástupu do školy 6 let, tedy dítěti narozené do 31. srpna v etně. Čím více se ale blíží dítě k tomuto datu, tím větší opatrnost je na místě.“ (Kutálková, 2005, s. 131)

Zdravotní stav

„Zde má vliv celková tělesná výsplost dítěte, jeho zdravotní stav. Před dovršením předškolního věku dochází k rychlému růstu, ke změně proporcionality postavy. Dítě menšího vzrůstu i se slabou konstitucí mohou ve škole trpět zvýšenou únavou, ale i pocity nedostatečnosti v i v těším a silnějším spolužákem. Zvýšená nemocnost pro dítě znamená velký počet zameškaných hodin a tím i zvýšené nároky na dohánění učiva. Odklad školní docházky umožní rozvoj tělesné výsplosti, dozrávání imunitního systému a tím i snížení nemocnosti dítěte.“ (Kucharská, 1999)

Nejčastější příčiny odkladu zdravotního stavu jsou: dítě často nemocné, které nemohly navštěvovat mateřskou školu, chronická onemocnění, tělesná slabost a nedonošené dítě, alergie, poruchy imunity, vracející se záněty horních cest dýchacích.

Zralost centrálního nervového systému

Zrání nervové soustavy je individuální záležitost a porovnávání s vrstevníky připadá v úvahu nejdříve ve druhé polovině druhé třídě. Situace se definitivně stabilizuje kolem 12ti let. Největší rozdíly ve zralosti jsou právě mezi dětmi během posledního předškolního a prvního školního roku.

Tyto velké rozdíly ve zralosti centrálního nervového systému jsou hlavním důvodem, proč se o případných poruchách učení začíná uvažovat teprve ve druhé polovině druhé třídě, ne dříve. (Kutálková, 2005, s.133)

Kognitivní složka

- **Rozvoj myšlení**

U předškolního dítěte ustupuje subjektivní pohled na okolní svět, začíná jevy porovnávat, analyzovat, postupně si osvojuje logické postupy, jako je inkluze (zahrnutí). Umí teď jít podle několika znaků (např. barva, velikost), postupně chápe trvalost předmětu, využívá se nejprve uplatňuje metoda pokusu a omylu. Dítě používá nápodobu a dedukci, postupně opouští subjektivní egocentrický postoj ke světu, zaujímá objektivnější, realističtější postoj nejen k věcem, lidem, ale i k sobě samému, spolu s myšlením se obohacuje i jeho svět.

- **Rozvoj vnímání**

Má prvotní význam, je základem poznání, zdrojem bezprostřední zkušenosti, postupně se stává diferenciovanější, dítě citlivěji analyzuje celek na části, tím roste schopnost pozorování, zrakově vnímají celek jako soubor detailů a uvědomují si, jaké jsou mezi nimi vztahy, sluch se rozvíjí rychleji, děti by měly bez problémů rozlišovat fonémy.

- **Rozvoj pozornosti**

Rozvoj pozornosti úzce souvisí se zralostí centrálního nervového systému, pozornost je spojena s veškerými psychickými procesy, je tedy podmínkou úspěšné školní práce.

- **Rozvoj představitivosti**

Dítě postupně ztrácí spontaneitu a nezámršnost. Sedmileté děti dovedou rozlišovat mezi realitou a fantazií, připustí nové vědomosti o předmětech, uznávají pravidla hry, vytvářejí realistické pomůcky pro hry, začínají si uvědomovat anatomické zákonitosti, což se projevuje v kresbách, umí je již lépe umístit vlastní představy v čas i prostoru.

- **Rozvoj paměti**

Stále přetrvává tendence zapamatovat si doslovně výrazné, emocionálně působivé události, přetrvává mechanická paměť. (Kolláriková, Pupala, 2001)

Pravolevá orientace

Zránění CNS s pravolevou orientací úzce souvisí. Nejde jen o to, jakou ruku dítě používá, ale i o přednostní používání jednoho oka. Pokud dítě používá pravou ruku a levé oko nebo naopak, jedná se o tzv. preferovanou laterální. (Kutálková, 2005. s.135)

Rozvoj řeči

„Je samozřejmě ideální, když dítě nastupuje do školy s dobrou výslovností. Měli bychom proto zahájit potěbnou logopedickou péči dostatečně včas. Pro školní výuku je

žádoucí, aby dítě umělo sykavky a mluvení.“ (Kutálková, 2005, s.135) Vývoj se i pokračuje do sedmi let, proto u dětí při vstupu do školy nemusí umět národné hlásky R a . „Rozsáhlejší porucha se i ale souvisí dosti často se zraním centrální nervové soustavy a její poněkud odlišnou funkcí, proto bývá u těchto dětí odklad školní docházky pravidlem.“ (Kutálková, 2005, s.136)

Nelze se však zaměřit pouze na výslovnost. Posuzujeme i slovní zásobu a vyjadřovací pohotovost. Jedna z nejužitečnějších věcí, kterou zde můžeme udělat je mluvit s dítětem. (Andersonová et al, 1993, s.80)

Kresba

„Další oblastí, kde dítě může v základní škole selhat, je špatná příprava na psaní. Jedním ze základních předpokladů psaní je rozvoj jemné motoriky. Cílem cvičení je rozvinout pohybovou dovednost ruky. U předškolních dětí se jedná zejména o rozvoj elementární grafické zručnosti dětí.“ (Broučková, 2000)

Emocionální a sociální zralost

„Dítě nastupující do školy by se mělo umět odloučit na určitou dobu od rodiny. Mělo by být připraveno vzít na sebe roli školáka, diferencovaně reagovat na učitele a spolužáky. Musí být schopno podílet se frontální formou práce ve skupině, plnit požadavky skupiny a kooperovat ve skupině. Emocionálně by mělo být dítě stálejší než v předchozích dobách, kdy bylo charakteristické časté kolísání i střídání nálad, mělo by být schopno potlačit svou afektivitu. Mělo by umět regulovat své pocity, potřeby i chování.“ (Kucharská, 1999)

2.1.3 Co by mělo předškolní dítě umět

Hrubá motorika

V hrubé motorice by dítě mělo zvládat činnosti jako je udržování rovnováhy, běh, skákání na jedné noze, běh poskokový, skákání snožmo, chytání a házení míče, přeskok nízké překážky, chůze po schodech (střídá nohy), přeskok přes áru, přechod po láce, stoj na špičkách s otevřenýma očima, chůze po mírně zvýšené ploše, přechod přes kladinu, přeskok snožmo přes nízkou překážku, stoj na jedné noze při otevřených očích, totéž při zavřených. (Andersonová et al, 1993, s.15, Bednářová, Šmardová, 2008, s.11, Klenková, Kolbábková, 2002, s.18)

Jemná motorika

P edškolák zvládá manipulaci s drobnými předměty (navlékání korálek , zasouvání kolíků do otvorů ...), stíhání, otevírání dlaní postupně po jednom prstu. Dotkne se bříškem každého prstu na ruce bříška palce. Ukazovákem a prostředním prstem stíhá do stolu (hrajeme na klavír)stíhá pravou a levou rukou i oběma. (Klenková, Kolbábková, 2002, s.19)

Hmatové vnímání

Pozná hmatem výrazně odlišné hravky, zároveň pozná hmatem zvířátka (vel. 10 cm), dále rozliší různé povrchy, materiály, pozná hmatem geometrické tvary. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.11)

Grafomotorika ruky

Nakreslí tyto prvky: čára svislá, čára vodorovná, kruh, spirála, vlnovka, šikmá čára, „zuby“, horní smyčka, spodní smyčka, horní oblouk s vratným tahem, spodní oblouk s vratným tahem.

Kresba

U dítěte sledujeme především techniku jako je držení tužky, postavení ruky, uvolnění ruky, tlak na podložku. Dále se zabýváme plynulostí tahu a obsahem kresby: postava (hlava, trup, končetiny), kde postupně posuzujeme přidávající detaily. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.12)

Lateralita oka

Hodnotíme následující činnosti: dívání do kukátka, krasohledu, dívání se do lahvičky, dívání se klíčovými dírkami.

Lateralita ruky

Dítě ovládá navlékání korálek , zasouvání kostek do otvorů , skládání mozaiky z korálek , i hřebíků , roztáčení káň, zvonění zvonečkem, gumování, hod míčem, kutálení míče, trefování kuželek, šroubování uzávěru láhvi, šroubování matic, zatloukání kladívkem, hra s pískem – používání lopatky, zvedání kbelů ku s pískem, stíhání. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.13)

Zrakové vnímání

Co se týká vnímání barev dítě při adí barvu, na pokyn ukáže požadovanou barvu, pojmenuje barvu (základní), při adí odstín barev, pojmenuje odstín barev. Zrakem vyhledá známý předmět na obrázku, vyhledá objekt na obrázku podle předmětu, vyhledá známý objekt na pozadí, odliší dva překrývající se obrázky, sleduje linii mezi ostatními liniemi, vyhledá tvar na pozadí, odliší jiný obrázek v řadě, odliší obrázek v jiné velikosti, odliší obrázek v řadě lišící se horizontální polohou, odliší obrázek v řadě lišící se detailem. odlišné shodné a neshodné dvojice lišící se detailem, odliší obrázek lišící se vertikální polohou, vyhledá dva shodné obrázky v řadě, odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou. Dále dítě poskládá obrázek z několika částí, složí tvar z několika částí na předmětu, složí tvar z několika částí podle předmětu, doplní chybějící části v obrázku. Pamatuje si tyto obrázky, pozná, který chybí, ze šesti obrázků si tyto pamatuje. Poznává viděné obrázky, umístí obrázky na místo, jmenuje objekty zleva doprava, vyhledá daný první objekt ve skupině zleva doprava. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.19)

Sluchové vnímání

Sluchem lokalizuje zvuk, pozná předmět podle zvuku, poznává písně podle melodie, naslouchá krátkému příběhu pohádky. Předškolák rozliší slova s vizuálním podnětem a bez vizuálního podnětu (změna hlásky, změna samohlásky, změna, neznámé hlásky, sykavky, změna délky, změna mluvenice), rozliší bezvýznamové slabiky. Co se týká sluchové paměti zopakuje v řadě slova, zopakuje přetvářkami slov. Z trojice slov najde rýmující se dvojici, určí, zda se dvě slova rýmují, vyhledá rýmující se dvojice, určí počet slabik, určí počet hlásek slova, určí slova začínající danou hláskou, určí poslední souhlásku ve slově (les). Hraje slovní kopanou. Určí poslední samohlásku ve slově, určí, zda slovo obsahuje danou hlásku, z hlásek složí slovo (p-e-s), jednoslabičné slovo analyzuje na hlásky (myš). Určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné, napodobí rytmus (2-4 tóny, více), zvládá záznam delší rytmické struktury. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.44)

e

Pomocí dětí definuje význam pojmu. Chápe jednoduché vtipy a hádanky. Předškolák sestaví dějovou posloupnost a popíše ji. Pojmenuje, co dělá určitá profese, při adí, co k sobě patří a vysvětluje to. Umí zopakovat kratší texty. Tvorbou nadřazené pojmy, tvorbu protiklady, tvorbu slova podobného významu, pozná a vymyslí homonyma. Dítě pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku, správně posoudí pravdivost i nepravdivost tvrzení. Interpretuje pohádky, příběhy

bez obrázkového doprovodu, chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny. Užívá čas minulý, přítomný, budoucí, užívá všechny druhy slov, mluví gramaticky správně, pozná nesprávně utvořenou větu, do prázdné doplní slovo ve správném tvaru, jehož projev po obsahové a formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace. Ve společnosti aktivně a spontánně navazuje jeho kontakt s dětmi i dospělými, dodržuje pravidla konverzace a společenského kontaktu, dokáže zformulovat otázku o adekvátní odpovědi. Smysluplně vyjádří myšlenku, nápad, mínění, popíše situaci, událost, vyjádří svoje pocity, řekne svoje jméno a příjmení, jména rodičů, sourozenců, kamarádů, učitele, svoji adresu, svůj věk a datum narození. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.37, Andersonová et al, 1993, s.64)

Vnímání prostoru

Dítě zná pojmy uprostřed, prostřední, předposlední, orientace v okolí (dítě ví, jak se jde do obchodu, do školky...), hned před, hned za. Určí vpravo, vlevo na vlastním těle i vpravo, vlevo u umístění předmětu. Používá dvě kritéria například vpravo nahoru. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.24)

Vnímání času

Připadá innosti obvyklé pro ráno, pro poledne, pro večer, dopoledne, odpoledne. Rozlišuje dříve, později, seadí obrázky podle posloupnosti, děje. Jmenuje, co se stalo nejdříve, později, naposled, rozlišuje pojmy nejdříve, předtím, nyní, potom, zatím se orientovat ve dnech v týdnu, připadá innosti obvyklé pro různé období, pojmy včera, dnes, zítra. (Bednářová, Šmardová, 2008, s.27)

Matematické představy

Dítě zná a určí méně, více, stejně – přibližně odlišné velikosti a uspořádání prvků. Poznává jeden více, o jeden méně. Třídí a tvoří skupiny podle tvaru. Poznává, co do skupiny nepatří a to podle dvou kritérií (žluté kruhy), později podle tří kritérií (malé žluté kruhy). Pojmenuje největší, nejmenší. Seadí prvky podle kritérií a pojmenuje: malý, střední, velký, vysoký, vyšší, nejvyšší, málo, méně, nejméně. Seadí předmět podle velikosti, množství do pěti, šesti. Poznává základní geometrické tvary (přímá a prostorové). (Bednářová, Šmardová, 2008, s.52, Kutálková, 2005, s.103)

Sociální dovednosti

Dítě se rádo kamarádí a v i mladším d t m projevuje náklonnost, chová se ochrannitelsky. Umí se vcítit do druhého, myslet na n j. Podílí se s ostatními, p j í své v ci, dává dárky. Vesm s dodržuje základní pravidla slušného chování a zdvo ilostní pravidla, domluví se s ostatními (umí vyjád it svoje nápady, pot eby, požádat o n co, dokáže hájit sv j názor...). Spolupracuje, zapojuje se do inností ve skupin a vzájemn pomáhá, umí po kat, až na n j p ijde ada, dokáže p ijmout, že jiné dítě získá pozici, výhody, pozornost, kterou m lo ono samo p ed chvílí. Správn reaguje na pokyny autority (na prosbu, požadavek, zákaz...). Umí zhodnotit pod vedením dosp lého následky vlastního chování v jednoduchých situacích. Na ve ejnosti se chová p im en , požádá o dovolení, aby si mohlo hrát s hra kou, v dom projevuje zdvo ilostní chování (pozdraví, p ivítá se...). Za íná se rozvíjet smysl pro morálku, dokáže odmítnout nežádoucí chování, zná základní pravidla chování na ulici, samostatn ji plní i náro n jší úkoly a zhodnotí výsledky. Za íná rozlišovat mezi hrou a úkolem, udržuje po ádek ve vlastních v cech i ve spole ných prostorách. Trp liv p ekonává p ekážky, zapojuje se mezi ostatní d ti do her, p i nichž je t eba rozhodovat, d lit role a dodržovat ur ítá pravidla. (Bedná ová, Šmardová, 2008, s.57)

Sebeobsluha

Dítě je samostatné v oblékání, jídle a hygien . (Andersonová et al, 1993, s.101)

2.1.4 Základní varianty dítěte nedostate n p ipraveného pro školu

„Koncept školní p ipravenosti se postupn zp es uje reflexí poradenské praxe, kde zjiš ování školní p ipravenosti je zam eno na identifikaci typ nedostate né p ipravenosti, ohrožující budoucí školní úsp šnost dítěte.“ (Kolláriková, Pupala, 2001, s.221)

Lze ur ít tyto varianty neuspokojivé školní p ipravenosti:

- Dítě výrazn retardované
- Dítě s mírn podpr m rn rozvinutými dispozicemi – jejich školní prosp ch bude vždy slabší. Vždy se budou muset více snažit, aby dosáhly alespo pr m rných (n kdy i podpr m rných) výsledk . Vždy budou muset v novat školní práci více úsilí než ostatní d ti, a p esto budou jejich výsledky nižší. (Klégrová, 2003, s.89)
- Dítě „klasicky“ nezralé – jedná se o d ti které se narodily v jarních i letních m sících. Díky tomu, že jsou mladší než d ti podzimní a zimní, nemusí být zralé pro školu.
- Dítě s nerovnom rným vývojem jednotlivých psychických funkcí – ne každý vývoj je

harmonický a rovnomrný. Pokud sledujeme nižší úroveň zralosti v určité oblasti, měli bychom vážně zvažovat vstup do školy. Dítě by nemohlo plně uplatnit svoje schopnosti a dovednosti a bylo by školně neúspěšné. Zde je nutný komplexní náhled na situaci.

2.1.5 Příčiny vzniku školní nezralosti

Při posuzování školní zralosti sledujeme především nápravu školní nezralosti. Školní nezralost je vlastně souhrnný název pro skupinu znaků, které mohou způsobovat rané školní selhání dítěte. Klasifikace příčin školní nezralosti, kterou používá Jirásek, jak ji uvádí Broučková (2000) „vypěravá jejich hlavní oblasti, z nichž každá je výsledkem interakcí mezi zevním prostředím a organismem. Příčiny školní nezralosti jsou:

- nedostatky ve výchovném prostředí a působení,
- nedostatky v somatickém vývoji,
- neurotický rys osobnosti,
- poškození CNS,
- výrazně podprůměrný intelekt.

Pro naše cílené zásahy je důležité vědět, jsou-li shledané příčiny napravitelné nebo nezvratné. Výše popsané příčiny školní nezralosti jsou obojí povahy. Stanovit co je příčinou nezralosti a doporučit rodičům, nakolik a čím je možné dosáhnout vyrovnání nebo alespoň zlepšení, náleží do kompetence odborníků. Jde-li jen o opoždění, nerovnoměrnost nebo dočasné zastavení procesu zrání, má poskytnutí dalšího času ke zrání v těsně naději na úspěch. Při úzké spolupráci mateřské školy, rodiny a odborníků (psycholog, logoped a pediatr) by nemělo dojít k tomu, aby se děti doopravdy nezralé dostaly do prvních tříd a naopak by se mělo zabránit zbytečným odkladům školní docházky.“ (Broučková, 2000)

2.1.6 Odklad povinné školní docházky a předčasný nástup do školy

„Nástup do školy je v životě dítěte důležitým sociálním mezníkem, který je v naší společnosti ritualizován. Vstup dítěte do 1. třídy základní školy znamená významný okamžik nejenom v jeho životě, ale i v životě jeho rodičů. Zahájením povinné školní docházky dítě přijímá novou roli školáka, což přináší nejenom vyšší sociální prestiž, ale zároveň změnu životního stylu a zvýšení nároků. Role školáka není pro dítě výbojová, dítě ji získává automaticky, a to po dosažení určitého věku a jemu odpovídající úrovně.“ (Kropáková, 2001, s.73)

2.1.6.1 Odklad povinné školní docházky

Po et odklad školní docházky vcelku plynule nar stá od konce 60.let minulého století. Zatímco na po átku 70. let nastupovalo o rok pozd ji do první t ídy p íbližn jedno procento populace, v sou asnosti vstupuje do první t ídy se zpožd ním nejmén jednoho roku už tvrtina d tí (viz. tab. . 1). Naproti tomu v azování dít te p ímo do první t ídy tzv. zvláštní školy (dnes základní školy se speciálním programem) nebylo mezi odborníky nikdy p íliš oblíbenou variantou. Stejn tak nebyly a nejsou úpln b žné první vyrovnávací t ídy nebo specializované t ídy pro žáky s poruchami u ení a chování. (Mertin, 2006)

Tabulka 1: Podíl d tí starších sedmi let p íjatých do prvních ro ník ZŠ

Školní rok	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
P íjatí celkem	127691	125437	129497	121457	119734	112468	99166	93929	90263	89107
7letí a starší	23268	24164	24497	25999	26278	26914	25842	23333	21341	21554
% z p íjatých	18,22	19,28	18,91	21,4	21,95	23,83	26,06	24,84	23,64	24,19

Zdroj: UIV
(Mertin, 2006a)

Nezanedbatelnou ást d tí s odkladem školní docházky tvo í skupina d tí se zdravotním handicapem, jehož d sledky ovliv ují i školní zralost.

U d tí se sluchovým deficitem se d sledek postižení projev í opožd ným vývojem e í, jehož d sledkem jsou specifika v myšlení. Hloubka deficitu závisí na hloubce postižení, p í emž nedoslýchavost a zbytky sluchu odpovídají používání spíše izolovaných slov pro komunikaci a v e í je astá patlavost. e neslyšících d tí bývá asto nesrozumitelná a proto obvykle nenavazují e ový kontakt.

Zrakový handicap má za následek již zmín ný informa ní deficit, který je p ímo úm rný hloubce postižení. Ten se projevuje v identifikaci p edm tu a také v nedostate ném odezírání artikulace, což má za následek patlavost. Významnou roli zde sehrává p edškolní p íprava, která m že velmi pozitivn ovlivnit p edevším emocionální a sociální oblast.

Mentální retardace se projevuje konkrétností myšlení a neschopností abstrakce. Pam je mechanická, e obsahov chudá a asté jsou vady výslovnosti.

Dítě s tělesným postižením jsou díky svému handicapu ve větší sociální izolaci a také je i opoždění v psychickém vývoji, nebo pohybové možnosti jsou omezené, což se v konečném důsledku projeví i ve vývoji smyslového vnímání a potažmo i rozumových schopností. (Rádlová, 2004, s.27)

O odklad povinné školní docházky žádají rodiče nebo osoba či instituce za dítě odpovídající. Pro odklad je nutné buď vyšetření ve pedagogicko-psychologické poradně, speciálně pedagogickém centru nebo vyjádření pediatra či jiného odborného lékaře. Od 1.4. 2009 stačí předložit jedno z výše uvedených vyšetření.

„Zdravotní a tělesný stav dítěte hodnotí v těsné spolupráci s obvodním lékařem, či jiným odborným lékařem, jestliže se u něho dítě dlouhodobě léčí. Nejčastějšími zdravotními důvody pro odklad školní docházky jsou astma nemocnost a celkově vyšší odolnost organismu.“ (Klégrová, 2003, s.31)

V úvahu bychom taky měli brát fyzickou zdatnost dítěte, protože škola pro dítě představuje jak psychickou tak fyzickou zátěž. Dítě menšího věku či se slabou konstitucí mohou ve škole trpět zvýšenou únavou, ale i pocity nedostatečnosti v učení a silnějším spolužákem. Odklad školní docházky umožní rozvoj tělesné výpravnosti, dozrávání imunitního systému a tím i snížení nemocnosti dítěte. (Kucharská, 1999)

Otázky sociální a pracovní zralosti a rozvoje jednotlivých funkcí jsou v kompetenci poradenských zařízení. Rodiče se na ně mohou obrátit, jestliže se chtějí o nástupu svého dítěte poradit. V zařízení pak probíhá psychologické vyšetření, které je strukturováno tak, aby jednotlivé složky školní zralosti zachytilo. Posouzení školní zralosti je vždy komplexní záležitost, hodnotíme všechny okolnosti dosavadního vývoje dítěte. Sledujeme souasný rozvoj dovedností a snažíme se také odhadnout vývojové možnosti do budoucna. Pokud se zjistí, že v některé oblasti vývoj dítěte neodpovídá nástupu do školy, je v těsné spolupráci s obvodním lékařem se na zmíněnou oblast zaměřit a procvičit ji. Často jde o grafomotoriku, i rozvoj funkcí zrakového a sluchového rozlišování. (Klégrová, 2003, s.33) Jak uvádí § 37 odstavec 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): „Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky podle odstavce 1 nebo 3, doporučí zároveň zákonnému zástupci dítěte vzdělávání dítěte v předpravné třídě základní školy nebo v posledním ročníku mateřské školy, pokud lze předpokládat, že toto vzdělávání vyrovná vývoj dítěte.“

Dodatečně odklad povinné školní docházky definuje § 37 odstavec 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) takto: „Pokud se u žáka v prvním roce plní povinné školní docházky

projevů nedostatky tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovy dodatkově probrat první pololetí školního roku odložit za účelem plnění povinné školní docházky na následující školní rok.“ K dodatkovému odkladu by měl ředitel školy postupovat opatrně. Dítě by se do školy nemělo posílat na „zkoušku“, je lepší předjet neúspěchu běžným odkladem.

2.1.6.2 Předškolní nástup do školy

„Nastoupí-li do školy nezralé dítě, je vystaveno dlouhodobé stresové situaci. Svou intelektovou kapacitu nemůže dítě adekvátně využít pro malou schopnost koncentrace. Požadavky, na které nestačí, vedou k nepřizpůsobivosti, zvýšené únavě, vyčerpání, zvýšení nemocnosti dítěte. Je ohrožena jeho školní úspěšnost, může dojít k rozvoji tzv. syndromu neúspěšného dítěte. Výjimkou není ani vznik ady psychosociálních problémů (rozvoj neurotických projevů – například školní fobie, poruchy příjmu potravy, dále poruch chování – negativismus, zvýšená agresivita aj.).“ (Kucharská, 1999)

Do školy nastupují i děti nešestileté (dítě, které dosáhne šesti let v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato do školy). Dítě by mělo být školně zralé tak jako jeho spolužáci, kteří jsou často i o rok a více starší. znamená to tedy, že dítě by mělo být ve svém vývoji zřetelně napřed.

Podle normálního rozložení jevů v populaci se opravdu nepochybně musejí vyskytovat jedinci, kteří by požadavky základní školy zvládli dobře. Jenže ve škole nejde o to zvládnout jakkoli, ale zvládnout dobře. Pro šikovné nešestileté dítě nemůže být úspěch dvojka nebo trojka, ale pouze výborné známky. Existuje ještě jeden důvod k váhání o vstupu nešestiletého dítěte do školy. Je třeba velice pečlivě zvažovat množství úsilí a času potřebných k dosažení výborných výsledků. Není nejmenší důvod, proč by nešestileté dítě mělo vynakládat výrazně víc úsilí. Rodiče ani odborníci nemají v souvislosti toto řešení příliš v oblíbenosti. V posledních letech podle školských statistik počet nešestiletých v českém školství klesl pod jedno procento z dětí vstupujících do prvního ročníku základní školy (viz. tab. 2).

Tabulka 2: Počet dětí nastupujících do 1. ročníku ZŠ jako nešestiletí

Školní rok	Počet žáků v 1.ročnících ZŠ	Z toho nešestiletých	Procenta	Z toho dívky
2001/2002	115248	1605	1,39	839 (52%)
2002/2003	95539	1101	1,15	615 (55,9%)
2003/2004	91579	761	0,83	487 (64%)

Zdroj: UIV

(Mertin, 2006)

V současné době si ředitel školy při přijímání dítěte mladšího šesti let zpravidla vyžádá odborné posouzení jeho vývoje v poradenském zařízení. Je na odbornících, aby zvážili, zda je dítě již natolik připravené pro školu, aby obstálo i v konkurenci starších dětí a mělo dobré výsledky. Můžeme říci, že dnes většinou žádají o předčasný nástup rodiče, jejichž dítě je doopravdy nadprůměrně psychicky vyspělé. Školní zralost je však záležitost složitější, zahrnuje i oblast pracovní a sociální a zralost percepčních funkcí, jejichž vyhrávaní je spíše otázkou biologického vývoje než projevem obecných schopností. Ani u dítěte velmi nadaného nemusí vývoj probíhat harmonicky ve všech oblastech, proto je nutné nástup do školy dobře zvážit. (Klégrová, 2003, s.37)

2.2 Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti

„Školní zralost se u nás zjišťuje pouze orientačně při zápisu dítěte do první třídy základní školy. Toto zjišťování provádí vyučující prvního stupně základní školy většinou metodou rozhovoru. V případě pochybností je rodiči doporučeno, aby s dítětem navštívili pedagogicko-psychologickou poradnu, kde je školní zralost vyhodnocována metodami psychodiagnostickými.“ (Kropáková, 2001, s.73)

2.2.1 Subjekty podílející se na diagnostice

Rodiče

Posun nacházíme i v informovanosti rodičů o odkladech školní docházky. Zatímco dříve se někteří rodiče bránili odkladu s argumenty „co by tomu řekli prarodiče“, „ztratí jeden rok“, dnes se stále více setkáváme s požadavkem odkladu, který není nezbytný, s argumenty „ať si prodlouží mládí“, „škola je tak náročná, není kam spíchat“.

Léka

Na nezralé dítě upozorní v první řadě lékař, který se podílí i na diagnostice školní nezralosti, zejména v oblasti fyzické (dítě fyzicky oslabené, dlouhodobě nemocné, smyslově a zdravotně handicapované).

Mateřská škola

Dále je to učitelka mateřské školy, kdo má ze své odbornictvím déletrvající zkušenosti s dítětem a srovnání s ostatními dává rodiči signál, že není vše v pořádku. Je v kompetenci rodiče rozhodnout se, které odborné pracoviště navštíví pro posouzení školní zralosti dítěte.

Základní škola

V poslední době se zvyšuje úloha zápisu do 1. třídy i v vytipování školsky nezralých dětí, zejména u dětí nenávštěvujících mateřskou školu. Je ale známo, že zápis, tak jak je někdy prováděn, představuje jen formalitu. Proto se nyní učitelé snaží najít prostředky, které by mohly pomoci odhalit problémové dítě ve vztahu k nástupu do školy (např. se zápis uskutečňuje formou pohádky, kdy dítě v příběhu řízené činnosti plní úkoly, které jsou zaměřeny na dílčí aspekty vývojové úrovně ve sledovaných oblastech školní zralosti).

Odborná pracoviště

Podkladem pro toto rozhodnutí je doporučení odborného pracoviště. Bývá to nejenom pedagogicko-psychologická poradna, kdo provádí diagnostiku školní zralosti, ale též speciálně pedagogické centrum a pediatr. (Kucharská, 1999)

2.2.2 Kompetence při zjišťování školní zralosti a připravenosti

Rodiče

„Rodič je první a po celou dobu života dítěte nejvýznamnější diagnostik a terapeut. Odmalička dítěti naslouchá a zároveň hodnotí úroveň jeho rozvoje. Posuzuje, zda konkrétní plávy vyjadřuje, že je miminko poťurané, má hlad, nebo se dožaduje přítomnosti dospělého. A pak je podle stanovené „diagnózy“ pobeží, nakrmí, pochová.“ (Mertin, 1999)

Rodič by měl být svému dítěti nejbližší osobou a tohoto úzkého vztahu by měla plynout znalost chování, schopností, dovedností a prožívání dítěte. Jistě po rodičích nikdo nechce, aby hodnotili své dítě ve všech oblastech a určovali jejich diagnózu. Je jim nabízena pomoc učitelů mateřských škol, lékařů a odborných institucí. Podle mého názoru se dnes již většina rodičů nestydí vyhledat odbornou pomoc a poradit se.

Metody, které mohou rodiče použít pro hodnocení svého dítěte je především pozorování a rozhovor. Pokud se rodiče naučí klást správné otázky, může se od dítěte dozvědět spoustu užitečných věcí. Jde o to, aby rodiče nepodceňovali svou výchovnou funkci a ve výchově si byli jistí a věřili si.

I pro rodiče existuje řada diagnostických materiálů.

Mateřská škola

„Uitelky mateřských škol mohou napomoci úspěšnému řešení otázky školní zralosti. Mohou upozornit rodiče, jejichž dítě v některé sledované oblasti vykazuje známky vývojových deficitů, podat srovnání s vrstevníky. Proto je nutné, aby pracovaly na rozvoji dovedností pedagogické diagnostiky. V případě, že o odklad školní docházky rodiče žádají z důvodů „prodloužení dětství“, mohou na nedlouhodobě sobě a vysvětlit, že dítě dojde k přeměnění doby, kdy je dítě „nastaveno“ na přijímání nové zkušenosti ve škole a tím i ke ztrátě motivace.“ (Kucharská, 1999)

Pravidelný kontakt rodičů s učitkami umožní pohovořit o situaci dítěte vzhledem k nástupu do školy. Uitelky mohou posoudit, jak se dítě projevuje ve skupině a jak se zde dokáže prosadit. Vědí, které činnosti ho zajímají, zda dovede pracovat pevně a trpělivě, zda jeho pracovní tempo není příliš zdlouhavé. Dovedou též posoudit, jak je dítě ve srovnání s ostatními dětmi šikovné v hrubé a jemné motorice a v grafomotorice. (Klégrová, 2003, s.43)

K tomu, aby dítě ve škole uspělo, nepotřebuje jen určité poznatky a dovednosti, ale především důvěru ve své schopnosti, proto mezi základní kompetence v mateřské škole patří i výchova k sebejistotě a zdravému sebevědomí při plnění úkolů.

„V určitých případech se využívá zvláštních hrových a stimulačních podpůrných programů dětí, které jsou vývojově opožděny nebo vycházejí z málo podnětného prostředí. Stejně tak se využívají individuální kompenzační programy pro děti, u nichž lze očekávat vzdělávací potíže v důsledku poruch. Uitelky pro toto individualizované působení ve spolupráci s odborníky z pedagogicko-psychologických poradn a speciálních pedagogických center připravují projekty. Zvláštní způsob přípravy na školu se realizuje také v případech dětí, které mohou být i mateřských školách zizovány pro děti s odloženou docházkou a děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.“ (Kolláriková, Pupala, 2001, s.134)

„Stejně důležitá je i jejich úloha při harmonizaci a stimulaci vývoje dětí s odkladem školní docházky. Řada odborníků a pracovníků se stará o vytváření nových metodických materiálů a zprostředkování informací o možnostech pedagogické terapie na konci

p edškolního v ku. Speciálním tréninkem se m že podpo it dozrávání jednotlivých funkcí a tím snížit riziko vzniku specifických poruch u ení.“ (Kucharská, 1999)

Pro u itelky mate ských škol je ur ena i ada diagnostických materiál , které mohou pomoci ohodnotit d ti v mnoha oblastech. Tyto materiály jsou ásto dopln ny p ílohami na procvi ování jednotlivých funkcí.

Jist nej ást jší metodou využívanou pro ohodnocení dít te z hlediska školní zralosti je pozorování. To poskytuje cenné informace o schopnostech dít te a to p edevším v p írozených ínnostech.

P edm tem pozorování mohou být:

- neverbální projevy
- verbální projevy

N kdy se dále rozlišují:

- sociální projevy
- citové projevy (Švingalová, 2004, s.26)

Další metodou, kterou mohou dob e u itelky využít je rozhovor. M že se jednat o rozhovor p ímo s dít tem, rodi i, prarodi i i s jinak blízkou osobou dít te. Je samoz ejmostí, že rozhovor bude probíhat jinak s dít tem a jinak s dosp ílou osobou. Otázky musí být p ízp sobeny v ku, dosažené vývojové úrovni, situaci... V rozhovoru užíváme otázky otev ené (nap . Jak se t šíš do školy?) a uzav ené (nap . Jak se jmenuješ?).

Základní škola

Základní školy testují školní zralost p edevším u zápis do 1. t ídy.

Zápisy do prvních t íd v celé R musí podle školského zákona prob hnout mezi 15.lednem a 15.únorem. Konkrétní datum v tomto rozmezí si stanovuje škola a z ízovatel školy. Také forma, kterou zápisy probíhají, m že být individuální a r zná.

Zápis do první t ídy provádí u itelka 1. stupn základní školy a když se pošt stí, je to u itelka, která bude dít u ít v první t íd .

Avšak názory odborník na zápisy do prvních t íd se r zní. Uvádí jiné požadavky na dít i r zné p ístupy škol k zápisu. P edkládám t i r zné názory.

Do školy k zápisu se musí dostavit všechny d ti- p edškoláci, kterých se zápis týká, tedy i ty d ti, kde rodi e budou žádat nebo uvažují o odkladu.

Každopádně se posuzují tato základní kritéria:

- Znalost základních pojmů – barvy, čísla, dny v týdnu, rodina, písmena...
- Zda umí dítě číst nebo počítat (Pozor! Znalost nebo neznalost neurčuje, zda je nebo není zralé, ale pouze se mapuje jeho úroveň).
- Sociální zralost – důležitý aspekt a klíčový pro případný odklad nebo naopak nástup do první třídy.
- Zdravotní stav a případná omezení.
- Úroveň jemné motoriky, psaní, kreslení apod...
- Úroveň řeči – správná výslovnost hlásek, srozumitelnost, komunikace ve větách a souvětích.
- Dotaz na informace může být více podle typu a zaměření školy (například zda se již učilo cizí jazyk, hudbu ...)

(Hubatka, 2008)

Dítě během zápisu v třídě kreslí, buď volně, co se mu líbí, nebo dostane již nějaký zaměřenější úkol. Učitel si všímá, kterou rukou dítě kreslí, sleduje držení tužky, tlak na tužku, plynulost tahu a samozřejmě i celkové provedení kresby. Obecně, více pozornosti je třeba věnovat levákům. V krátkém rozhovoru s dítětem učitel zjistí, jak se dítě dokáže vyjadřovat, jak dokáže samostatně komunikovat s dospělým, zda správně vyslovuje. Součástí celkového projevu u zápisu je také nacvičená básnička. K úkolům při zápisu je dobré přidat také něco z počítání. Učitel také sleduje pracovní tempo, soustředění a všechny další projevy dítěte, které s jeho školní zralostí souvisejí. (Klégrová, 2003, s.38)

Nakonec názor psychologa Václava Mertina (2006): Zápis do první třídy je povinný pro zákonné zástupce všech uvedených dětí. „Nikde ovšem není psáno, že k zápisu musí přijít i dítě. V některých případech se jeví návštěva dítěte u zápisu jako zcela nevhodná. Když je zřejmé, že rodiče budou žádat o odklad, není logické vodit dítě do školy a souhlasit s tím, že do ní bude chodit až za rok a půl. A už vůbec není nikde psáno, že by kterékoli dítě mělo být při zápisu „přezkušováno“ ze znalosti barev, čísel, adresy bydliště, hodnocení jeho aktivity, soustředění, grafomotoriky, tedy že by měla být zkoumána jeho školní zralost a připravenost. Škola není uvedena mezi pracovišti, která se mají vyjadřovat k vhodnosti zahájení povinné školní docházky. Vzhledem k dikci zákona je jasné, že škola je povinná pracovat i s dítětem nezralým a nedostatečně připraveným, pokud rodiče nepožádají o odklad. Škola samozřejmě může rodiči doporučit konzultaci v pedagogicko-psychologickém poradně i v jiném odborném pracovišti.“

Jako se r zní jednotlivé zápisy, r zní se i názory na n . Domnívám se, že není od v cí, aby dít u zápisu n co p edvedlo, u itelka tak zjistí alespo to, jak se dít chová a projevuje v cizím prost edí. Jinak si myslím, že pro ur ení jakékoliv diagnózy je zápis nedosta uující. Jednak u itelka mnohdy vidí dít poprvé v život a doba ur ená k zápisu je také pom rn krátká.

P i základních školách se mohou z izovat p ípravné t ídy jak uvádí § 47 odstavec 1 a 2 zákona . 561/2004 Sb., o p edškolním, základní, st edním, vyšším odborném a jiném vzd lávání (školský zákon): (1) „Obec, svazek obcí nebo kraj mohou se souhlasem krajského ú adu z izovat p ípravné t ídy základní školy pro d ti v posledním roce p ed zahájením povinné školní docházky, které jsou sociáln znevýhodn né a u kterých je p edpoklad, že za azení do p ípravné t ídy vyrovná jejich vývoj. P ípravnou t ídu lze z ídit, pokud se v ní bude vzd lávat nejmén 7 d tí.“ (2) „O za azování žák do p ípravné t ídy základní školy rozhoduje editel školy na žádost zákonného zástupce dít te a na základ písemného doporu ení školského poradenského za ízení. Obsah vzd lávání v p ípravné t íd je sou ástí školního vzd lávacího programu.“

Léka

„D tští léka i provád jí u všech d tí p íletá hodnocení, která by byla možno charakterizovat jako orienta ní zjiš ování školní zralosti. Provedená p íletá hodnocení bývají asto impulsem k odeslání dít te do pedagogicko-psychologické poradny, logopedické poradny a doporu ením docházky dít te do mate ské školy nebo prvním impulsem k odkladu školní docházky. D íve se tato psychomotorická hodnocení provád la jednotn . Bohužel decentraliza ní opat ení ve sfé e zdravotnictví vnesla do provád ní pediatrického p íletého hodnocení nejednotnost. Jediným kritériem realizace je asový limit, kdy hodnocení musí být provedeno v rozmezí t í m síc p ed nebo po dosažení 5. roku dít te. Starší léka i používají záznamové archy, které byly ur eny pro p íleté a šestileté hodnocení dít te. Tyto léka ské zprávy obsahují mnoho cenných informací, které lze využít v pedagogických výzkumech.“ (Kropáková, 2001, s.74)

Poradenské pracovišt

Podle vyhlášky . 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školních poradenských za ízení pat í mezi školní poradenská za ízení pedagogicko-psychologické poradny a speciáln pedagogická centra. Ty poskytují bezplatné služby. Pro poskytnutí poradenské služby je nutný písemný souhlas žáka (v p ípad jeho nezletilosti

písemný souhlas zákonných zástupců). V poradenských zařízeních je školní zralost zjišťována psychodiagnostickými metodami. „K určení školní zralosti existuje nyní zhruba kolem 30 testů, které se zaměřují na různé oblasti, například: oblasti inteligence, řečového projevu, laterality, koordinace zraku a jemné motoriky atd. Z této testové baterie si poradenský psycholog vybírá konkrétní test, který je v poradně k dispozici. Dalšími kritérii výběru bývá pokrytí sledované oblasti, časová náročnost a vlastní zkušenosti psychologa s daným testem.“ (Kropáková, 2001, s.73)

2.2.3 Testy pro zjištění školní zralosti a připravenosti

Výběr testů používaných pro zjištění školní zralosti:

Orientační test školní zralosti (Jirásek)

Test se skládá ze tří následujících subtestů:

- Kresby lidské postavy – nanejmenšího pána

Tento subtest posuzuje orientační úroveň obecné inteligence dítěte a jeho vývojovou úroveň, dále dosažení primárního stupně představitivosti, jemnou motoriku a vizuomotorickou koordinaci.

- Napodobení psacího písma – krátké věty

Subtest zjišťuje schopnost analýzy bohatě členěného tvaru, vyvinutí volného úsilí primárního a málo pitažlivém úkolu, koncentrací pozornosti, vizuomotorickou koordinaci.

- Obkreslení skupiny teček

Subtest zjišťuje schopnost analýzy a syntézy, volné úsilí.

Vyhodnocení se provádí na 5-ti bodové škále. Za nejlepší výkon lze získat jeden bod, za nejhorší výkon pět bodů. Součet jednotlivých úloh lze získat 3 – 15 bodů. (Švingalová, 2004, s.44)

Test verbálního myšlení (Jirásek)

Jedná se o test o dvaceti otázkách, kde dítě doplňuje odpovědi (ústně). Každá odpověď má buď kladnou (výborná odpověď), nulovou (správná, nepřesná, špatná odpověď – podle typu otázky) nebo zápornou hodnotu (špatná odpověď). Výsledek získáme sečtením bodů.

Ravenův test

Ravenův test přispívá k hlubšímu poznání jak lidské individuality, tak i obecných zákonitostí psychiky. Raven zvolil za elementy jednoduché geometrické obrazce, a tím docílil nezávislosti na znalosti jazyka a čísel, včetně číselných operací. Jeho úlohy jsou intelektuální

podnět, vypracování testu budí u většiny žáků příjemné pocity a dojmy, zejména z toho důvodu, že každý má příležitost k dobrému výkonu, bez ohledu na předchozí a vzdělání, kterého se mu dosud dostalo. Ravenův test ukáže na nevyužité možnosti u žáků s tím, že jejichž rozumové schopnosti by se mohly rozvíjet daleko lépe než dosud. Pomocí něho diagnostikujeme nejen dosaženou úroveň, ale i další možný rozvoj žáků. (Kolářová, 2007)

Edfeldtův reverzní test

Využívá se k hodnocení vizuální percepce, která je nezbytným předpokladem dekodování písmen. Test určuje úroveň schopnosti dítěte rozlišovat otočené a obrácené tvary, tj. polohu nahoru – dole a vpravo – vlevo, i drobné tvarové rozdíly detailů. Dítě má označit dvojice obrazců, které se nějakým způsobem liší. Česká verze Edfeldtova testu v úpravě V. Malotínové vyšla v roce 1968, to znamená, že normy jsou už dost zastaralé, ale k odlišení podprůměrně lze bez problému použít. (Vágnerová, Krejčíková, 2008, s.343)

Test Terman – Merillové

Jedná se o verbální test - „Ukaž na to, co tam nepatří. Nebo co je tam špatně?“

Orientační test dynamické praxe (Míka)

Test je určen pro diagnostikování specifických vývojových poruch u dětí ve věku od 3,5 do 7 let. „Tato metoda byla původně určena k diagnostikování lehkých mozkových postižení, ale lze ji použít i pro posouzení školní zralosti, resp. pro zhodnocení úrovně motorického u dětí sluchově postižených dětí. Je to screeningový test, který se administruje individuálně. Obsahuje 8 pohybových úkolů různé obtížnosti, hodnotí se rychlost, plynulost a přesnost pohybů dítěte.“ (Vágnerová, 2001, s.441)

Metoda Sindelarová

Tento test je určen pro předškolní i školní děti a lze jej použít jako test i jako nápravnou metodu. Jedná se o devatenáct úkolů, kde je zjišťováno zrakové vnímání, sluchové vnímání, paměť, pohotovost mluvidel, koordinace ruky a oka, vnímání vlastního těla.

Test rizika poruch čtení a psaní (Švancarová a Kucharská)

Test zahrnuje úkoly vyžadující určení hlásky, kterou dané slovo začíná, rozlišování hlásek uvnitř slova a zjištění shody a rozdílu nesmyslných hláskových skupin. Pro potvrzení školní nezralosti je důležitý neúspěch v rozpoznání první hlásky a nejistota v rozlišování

hláskových skupin. Diferenciace hlásek uprostřed slova je obtížnější, v tomto úkolu dle naší chyby i děti školsky zralé. (Vágnerová, Klégrová, 2008, s.310)

Test laterality

Jedná se o deset úkolů pro ruku a dva úkoly pro oko, kde sledujeme, jakou rukou (okem) dítě pracuje nebo jestli používá obě ruce střídavě. Každý úkol se hodnotí zvlášť a po seřazení bodů se určí lateralita.

Test sluchové analýzy pro předškolní děti

Pro předškolní děti je určena zjednodušená forma upravená I. Eislerem a V. Martinem. Test je zaměřen na sluchové vnímání. Dítě určuje, zda zadané písmeno ve slově slyší nebo ne.

3 PRAKTICKÁ ÁST

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na průzkum vedený na státních a soukromých mateřských školách. Průzkum byl proveden pomocí dotazníku (viz. příloha 1) pro pedagogy mateřských škol.

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je zjistit jaké metody se používají nejčastěji v mateřských školách pro zjištění školní zralosti a připravenosti.

Pedagogové v mateřských školách jsou nedílnou součástí diagnostického procesu při určení zralosti a nezralosti předškolních dětí. Právě oni znají dané dítě velmi dobře a dokáží posoudit jeho aktuální úroveň. Jistě jsou nezbytní i další odborníci jako jsou pediatři, speciální pedagogové a psychologové, ale hodnocení pedagogy mateřských škol by mělo být pomyslným odrazovým můstkem, na němž budou navazovat ostatní zúčastnění. Z toho vyplývá nutná znalost základní diagnostiky, kterou by měl ovládat každý pedagog mateřské školy.

Jedním z cílů je také zjistit, zda pedagogové dávají přednost již připraveným testovým metodám a metodickým materiálům nebo je jejich posuzování zaměřeno na každodenní pozorování dítěte při běžné a pravidelné činnosti v mateřské škole.

Posledním cílem je porovnat používané metody ve státních a soukromých mateřských školách, kde výsledky mohou posloužit rodičům, kteří porovnávají rozdíly mezi státními a soukromými mateřskými školami a rozhodují se, která bude pro jejich dítě vhodnější.

Zjištěné výsledky průzkumu mohou posloužit jako návrh pro další vzdělávání pedagogů mateřských škol v oblasti diagnostiky školní zralosti a připravenosti. Mohou přispět ke zdokonalování v oblastech, které používají běžně a každodenně a zároveň mohou napovídat, v jakých oblastech je potřeba seznamovat pedagogy s novými metodami a metodickými materiály.

3.1.1 Stanovení předpokladů

V průzkumu bakalářské práce byly stanoveny dva předpoklady, které by měly být pomocí dotazníků potvrzeny.

Předpoklad 1: Lze předpokládat, že z více než 90% budou pedagogové mateřských škol hodnotit dítě především pozorováním při každodenní práci (ověřováno pomocí dotazníku). Využití testových metod a diagnostických materiálů bude využito jen v malé části. Tento předpoklad je podmíněn podmínkami, které má jednatelka na starosti. Dnes

není výjimkou, že v jedné třídě je 25 až 30 dětí, tím pádem je téměř nemožné využívat testy nebo diagnostické materiály, které jsou časově náročné a vyžadují individuální přístup. Dále se lze opírat o zkušenosti pedagogů. Ti mají dlouholeté zkušenosti s dětmi a potom dokáží „pouhým okem“ poznat, zda probíhá vývoj dítěte bez odchylek. Pokud nemá dlouholeté zkušenosti, domníváme se, že zda velice dobře funguje předávání postehů a zkušeností od zkušenějších kolegů.

Předpoklad 2: V porovnání státních a soukromých mateřských škol se lze domnívat, že nebudou zjištěny žádné velké rozdíly (ověřováno pomocí dotazníku). Lze se domnívat, že ve více jak 60% bude shodná četnost využívaných testových metod. Od procentuelního vyjádření však nelze takovou shodu očekávat a to především z důvodu rozdílné návratnosti dotazníků ze státních a soukromých mateřských škol. V dnešní době je hodně rozdíl mezi státními a soukromými mateřskými školami smazáno. Hlavní rozdíly jsou jistě v zaměření, ve výškovém složení dětí a ve výši poplatků, ale v oblasti zjišťování školní zralosti a připravenosti lze předpokládat srovnatelné výsledky.

3.2 Použité metody

K pr zkumu v praktické části byl použit nestandardizovaný dotazník pro pedagogy mateřských škol. Přesněji pro pedagogy, kteří pracují s dětmi, co navštěvují mateřskou školu v posledním roce před zahájením povinné školní docházky.

Test se skládá ze šesti uzavřených a dvou otevřených otázek. U uzavřených otázek je zároveň možnost volné odpovědi, pokud nabízené možnosti nebudou vyplujícímu vyhovovat. Poslední dvě otázky jsou otevřené z důvodu velkého množství nabízených se odpovědí, protože se prolínají celodenní činností dětí a nejsou dána specifika jejich posuzování.

Vždy je možné uvést pouze jednu odpověď. Neznamená to však, že je to jediná používaná metoda, ale ta která je pedagogy nejčastěji využívána.

Cílem dotazníku je v osmi otázkách obsáhnout základní oblasti zkoumané při posuzování školní zralosti a připravenosti. Jedná se o oblasti výtvarného a grafického projevu, jemné motoriky, hrubé motoriky, kognitivních schopností, komunikačních schopností, emočního prožívání, sociálních vztahů a sebeobsluhy.

3.3 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu

Zkoumaným vzorkem byli pedagogové mateřských škol, kteří pracují s dětmi předškolního věku, tj. s dětmi v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Rozsah výběru byl 200 pedagogů, kdy bylo rozesláno 200 dotazníků do 200 mateřských škol, tj. že jeden dotazník připadá na jednu oslovenou mateřskou školu.

V průzkumu dochází také ke srovnání státních a soukromých mateřských škol. Kdy státní mateřské školy jsou z Libereckého kraje a soukromé mateřské školy jsou ze všech krajů České republiky.

Vybrané mateřské školy byly osloveny pomocí emailu.

Průzkum byl započat na začátku ledna 2010, kdy byly na 200 emailových adres rozeslány dotazníky. Na konci ledna se vrátilo pouze 30 vyplněných dotazníků, proto byla výzva opakována ještě jednou. Na základě druhé výzvy se do konce února 2010 vrátilo 96 dotazníků.

Bylo rozesláno celkem 200 dotazníků – 100 do státních mateřských škol Libereckého kraje a 100 do soukromých mateřských škol. V soukromém sektoru bylo v Libereckém kraji osloveno 10 mateřských škol a zbytek je z dalších krajů České republiky.

Celková návratnost je 126 dotazníků. Připomněno 68 dotazníků ze státních mateřských škol, 52 ze soukromých a 6 dotazníků chyběly vyplněných, z čehož 1 byl neúplně vyplněný a u 5 dotazníků bylo označeno více odpovědí u jedné otázky.

Menší návratnost u soukromých mateřských škol lze vysvětlit tím, že nemají děti předškolního věku. Ze 100 oslovených soukromých mateřských škol 14 odpovědělo, že se nemohou průzkumu zúčastnit právě z tohoto důvodu. Tyto mateřské školy jsou většinou založeny pro děti od 2 do 4 let.

3.4 Získaná data a jejich interpretace

Pro zpracování a popis výsledků průzkumu byly použity grafy spolu se slovním popisem. Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti byly sledovány v osmi oblastech. Kdy každá sledovaná oblast bude vyhodnocena v samostatném grafu a jednotlivé možnosti zde budou procentuálně vyjádřeny. Každé z oblastí bude také náležet srovnání výsledků státních a soukromých mateřských škol.

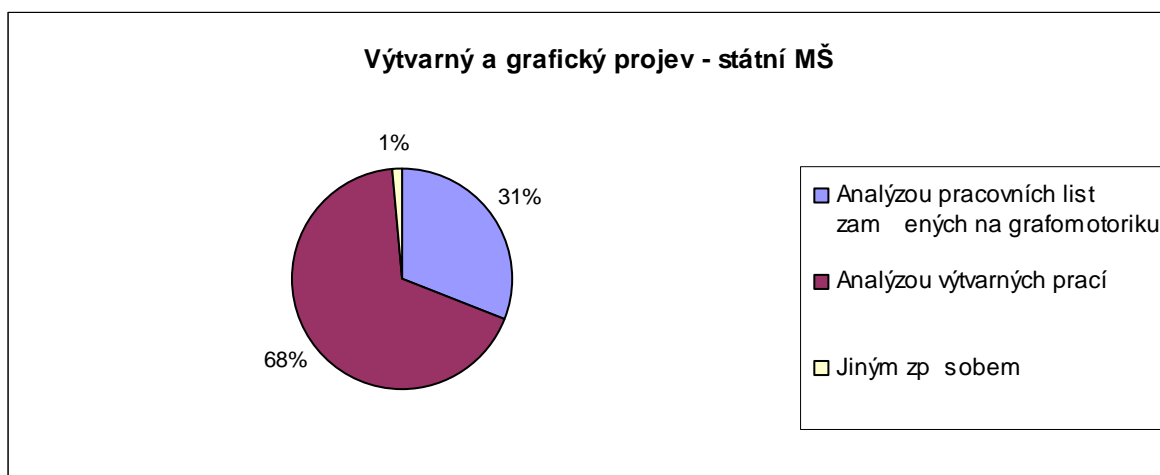
Otázkám 1 až 6 náleželo několik možností, ze kterých pedagogové vybírali jednu odpověď. Při vyhodnocování nebyly do grafů zahrnuty odpovědi s nulovou hodnotou. Otázky 7 a 8 byly otevřené a v grafech jsou uvedeny všechny odpovědi dotazovaných.

3.4.1 Analýza získaných výsledků

Výtvarný a grafický projev

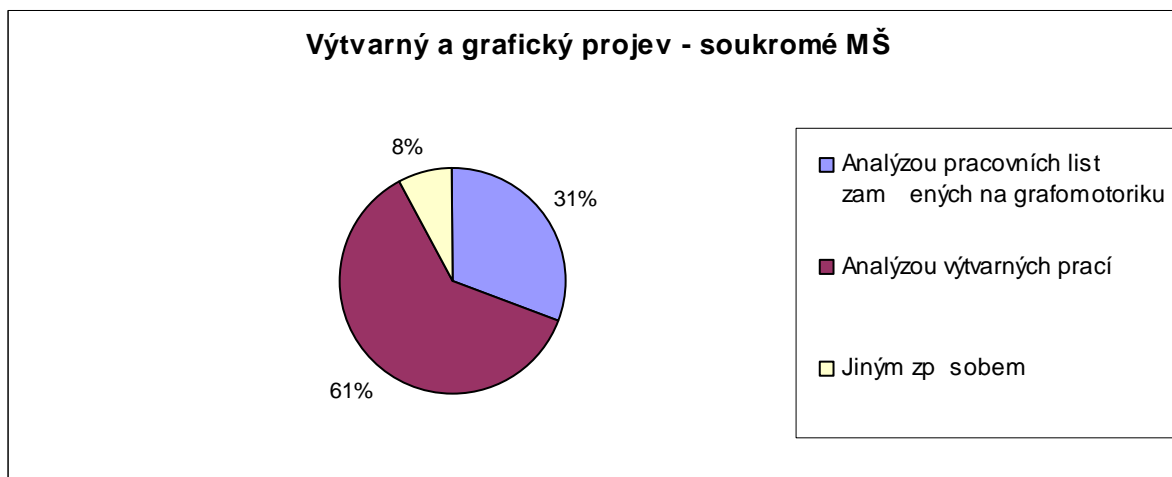
První ověřovanou metodou bylo, jakým způsobem pedagogové nejčastěji posuzují úroveň výtvarného a grafického projevu u předškolních dětí.

Graf 1: Výtvarný a grafický projev – státní MŠ

Nejčastější metodou užívanou při posuzování úrovně výtvarného a grafického projevu ve státních mateřských školách je analýza výtvarných prací (66%), následuje analýza pracovních listů zaměřených na grafomotoriku (31%). Výsledek jiným způsobem byl zastoupen jednou odpovědí a to, že v dané mateřské škole posuzují obě úrovně zvlášť – výtvarný projev pomocí analýzy výtvarných prací a grafický projev pomocí analýzy pracovních listů zaměřených na grafomotoriku.

Graf 2: Výtvarný a grafický projev – soukromé MŠ

V soukromých mateřských školách využívají pedagogové pro posouzení úrovně výtvarného a grafického projevu stejné metody a jsou velice podobně zastoupeny i procentuálně. Pouze zde byla využita vícekrát možnost jiného zjištění této úrovně a to, že pedagogové určí úroveň grafického a výtvarného projevu zvlášť. Z toho vyplývá, by pro přesnější výsledek mohly být v dotazníku zvlášť uvedené oblasti výtvarný projev a grafický projev.

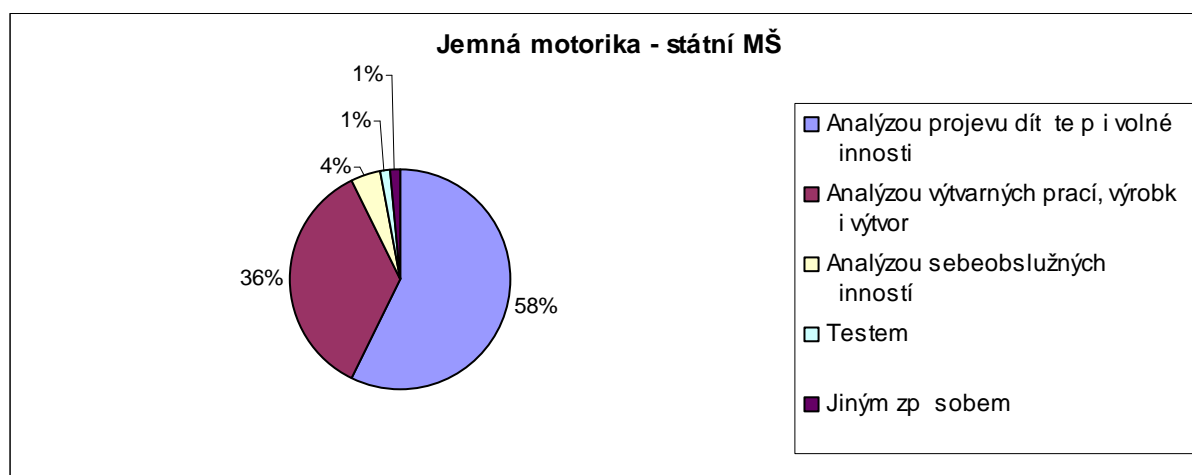
Testy nebyly v této oblasti uvedeny ani jednou, proto byl splněn předpoklad, že budou využity i dennosti běžné, každodenní.

Výsledky státních a soukromých mateřských škol nevykazují větší rozdíly – byl naplněn i druhý předpoklad, že výsledky státních a soukromých mateřských škol budou obdobné.

Jemná motorika

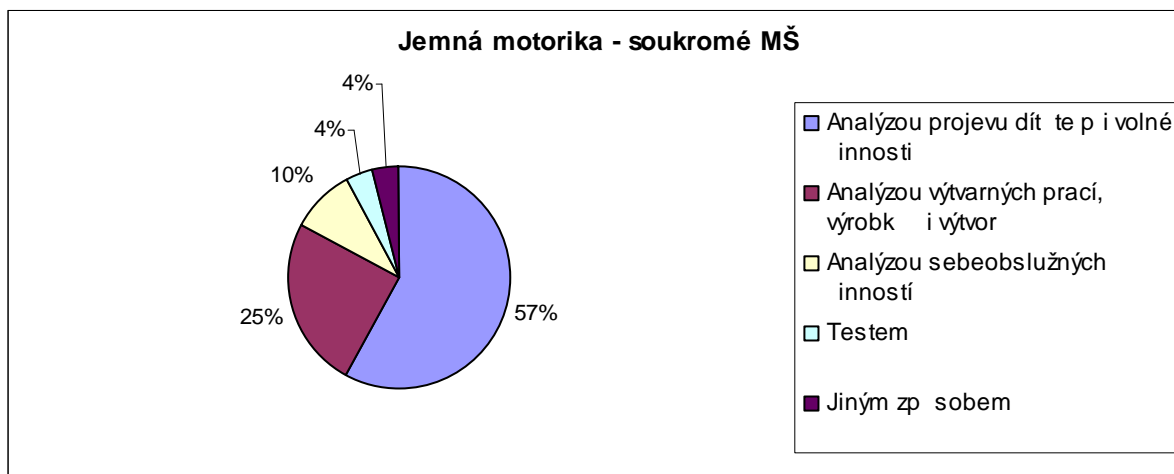
Jemná motorika je nejčastěji posuzována takto:

Graf 3: Jemná motorika – státní MŠ

Jemná motorika je pedagogy nejčastěji posuzována pomocí analýzy projevu dítěte při volné dennosti (58%), dále analýzou výtvarných prací, výrobků i výtvar (36%), méně pak analýzou sebeobslužných denností (4%). Po jedné odpovědi jsou zastoupeny test a jiný způsob. Jako test bylo uvedeno navlékání korálků a jako jiný způsob pozorování dítěte při každodenní dennosti rukodělného charakteru.

Graf 4: Jemná motorika – soukromé MŠ

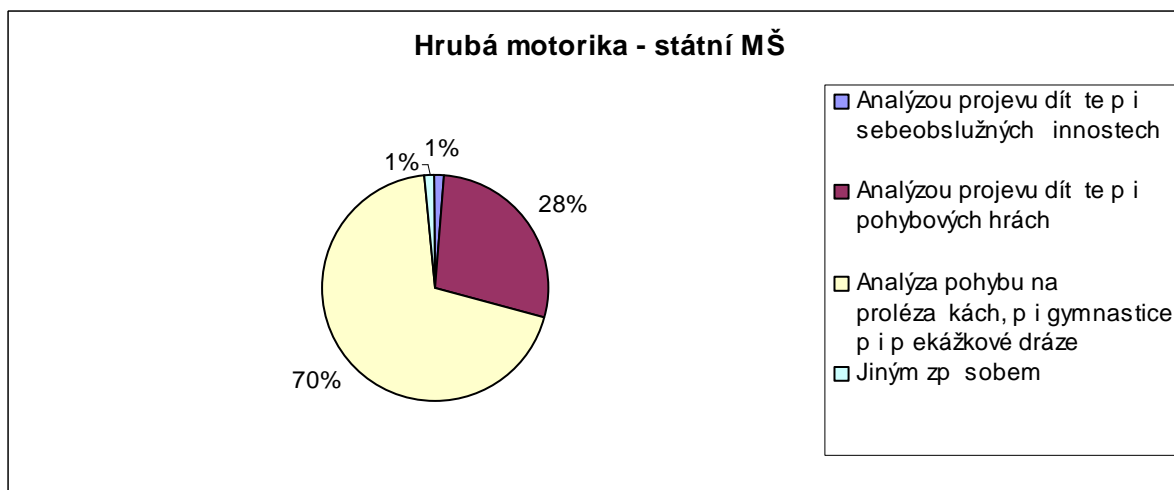
V soukromých mateřských školách je také nejvíce zastoupena metoda analýzy projevu dítěte při volné činnosti (57%). Analýza výtvarných prací, výrobků a výtvar je zde zastoupena o 11% méně než ve státních mateřských školách (25%). Oproti tomu má vyšší zastoupení analýza sebeobslužných činností (10%), test tj. Test rizika tení a psaní Švancara (4%) a jiný způsob (4%) tj. zjišťování pomocí pracovních listů a pomocí materiálu Barevné kamínky.

Předpoklad číslo jedna byl naplněn v obou typech mateřských škol. Druhý předpoklad srovnávající výsledky státních a soukromých mateřských škol byl splněn v ohledu poadí nejastěji užívaných metod. Procentuelní hodnoty se zde liší.

Hrubá motorika

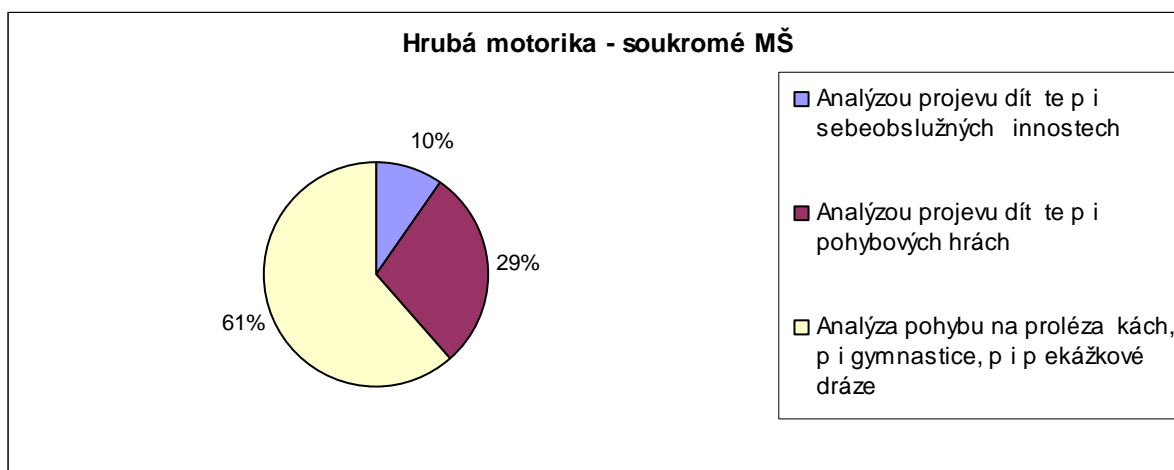
Metody zjišťování hrubé motoriky jsou zastoupeny takto:

Graf 5: Hrubá motorika – státní MŠ

Při posuzování úrovně hrubé motoriky používají pedagogové nejčastěji analýzu pohybu dítěte na prolézácích, při gymnastice, při překážkové dráze (70%). Analýza projevu dítěte pohybových hrách je zastoupena z 28% a analýza projevu dítěte při sebeobslužnýchinnostech z 1%. Jiným způsobem (1%) je zde méně pohyb venku a tlovýchovnáinnost.

Graf 6: Hrubá motorika – soukromé MŠ

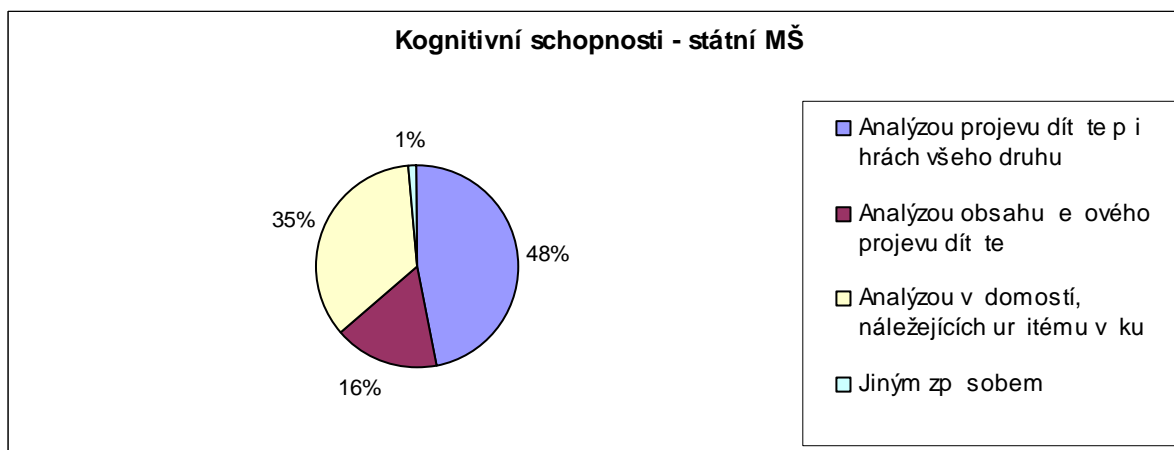
Nejčastější metodou v oblasti hrubé motoriky je v soukromých mateřských školách také analýza pohybu dítěte na prolézácích, při gymnastice, při překážkové dráze (61%). Následuje analýza projevu dítěte při pohybových hrách (29%) a oproti státním mateřským školám je zde více zastoupena analýza projevu dítěte při sebeobslužnýchinnostech (10%).

Předpoklad číslo 1 byl naplněn. Předpoklad číslo 2 byl oproti splněn v etnosti užívaných metod, procentuálně se však liší.

Kognitivní schopnosti

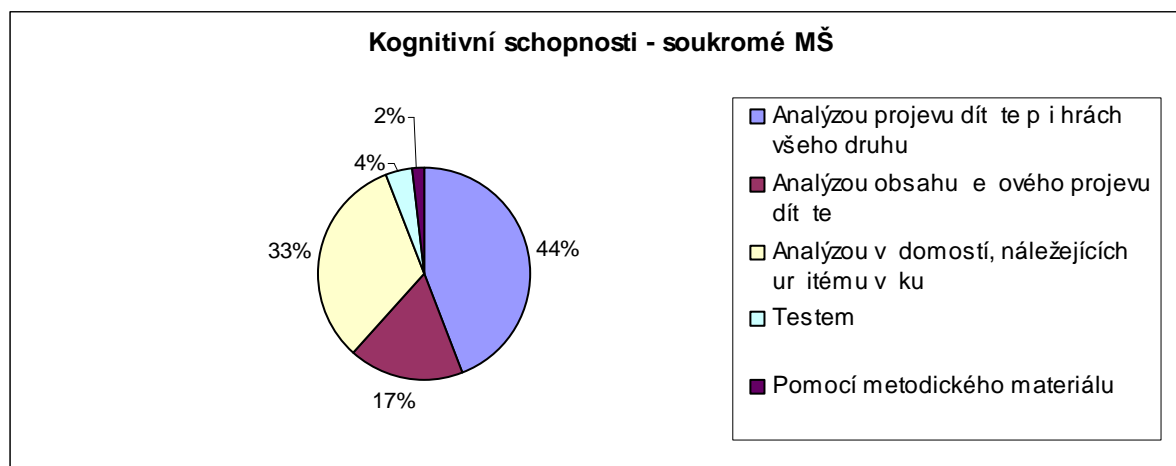
Nejčastěji využívané metody pro zjištění kognitivních schopností jsou:

Graf 7: Kognitivní schopnosti – státní MŠ

Zde jednoznačně neprevládá jedna metoda. Nejčastěji je zastoupena analýza projevu dítěte při hrách všeho druhu (48%). S nevelkým rozdílem následuje analýza v domostí náležejících dítěti v ku (35%). Méně je potom zastoupena analýza obsahu eového projevu dítěte (16%). Jako možnost jiným způsobem (1%) je kombinace všech tří předchozích možností.

Graf 8: Kognitivní schopnosti – soukromé MŠ

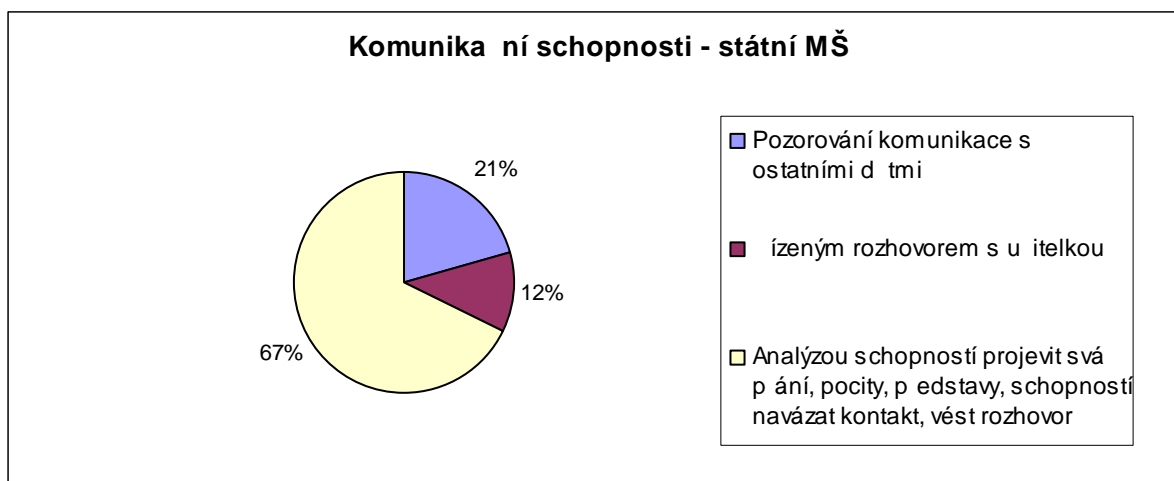
etnost a procentuelní vyjádření prvních tří metod v soukromých mateřských školách se příliš neliší od státních: Analýza projevu dítěte při hrách všeho druhu (44%), analýza v domostí náležejících dítěti v ku (33%) a analýza eového projevu (17%). Zde je však také zastoupen test (4%) tj. reverzní test a metodický materiál (2%) tj. Diagnostika předškoláka od Jiřiny Klenkové.

Předpoklad číslo 1 byl naplněn, i když se zde více než v předchozích oblastech vyskytovaly testy a použití diagnostického materiálu. Předpoklad číslo 2 byl také naplněn, jsou zde minimální rozdíly.

Komunika ní schopnosti

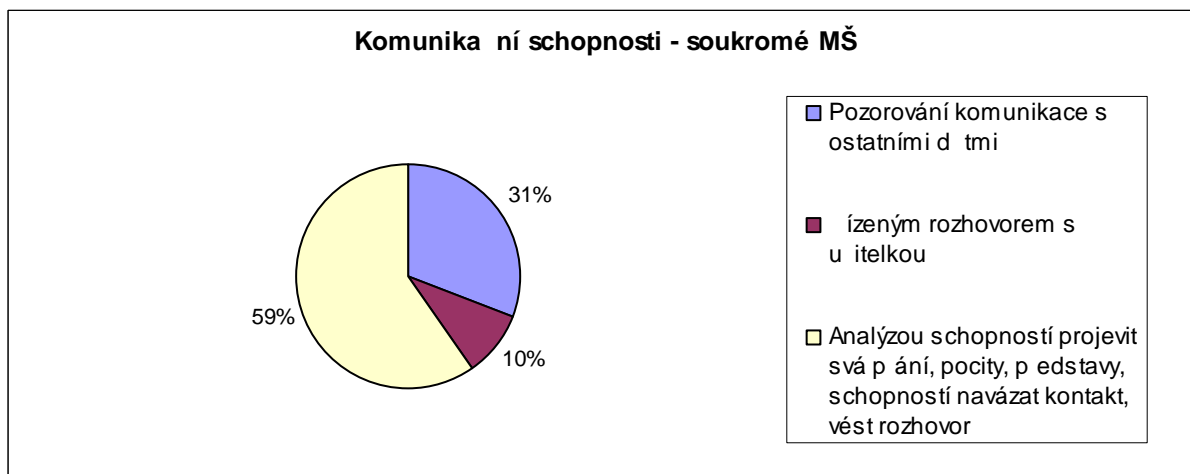
Komunika ní schopnosti pedagogové nej ast ji zjiš ují t mito metodami:

Graf 9: Komunika ní schopnosti – státní MŠ

V oblasti komunika níh schopností je nej ast jší metodou analýza schopností projevit svá p ání, pocity, p edstavy, schopnost navázat kontakt, vést rozhovor (67%). Další metodou je pozorování dít te p i komunikaci s ostatními d tmi (21%) a poslední je ízený rozhovor s u ítelkou (12%).

Graf 10: Komunika ní schopnosti – soukromé MŠ

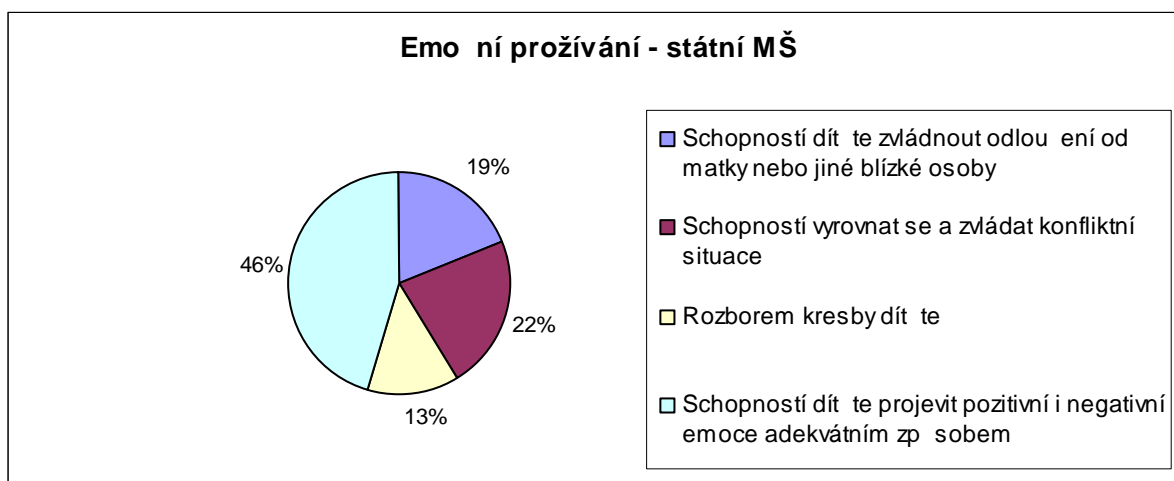
V soukromých mate ských školách je také nej ast ji zastoupena analýza schopností projevit svá p ání, pocity, p edstavy, schopnost navázat kontakt a vést rozhovor (59%). Ve vyšší mí e než u státních mate ských škol je využívána metoda pozorování dít te p i komunikaci s ostatními d tmi (31%). ízení rozhovor s u ítelkou je využíván z 10%.

Testové metody nejsou využívány v bec, proto byl napln n první p edpoklad. Druhý p edpoklad je napln n v etnosti užití metod, procentueln se však liší.

Emo ní prožívání

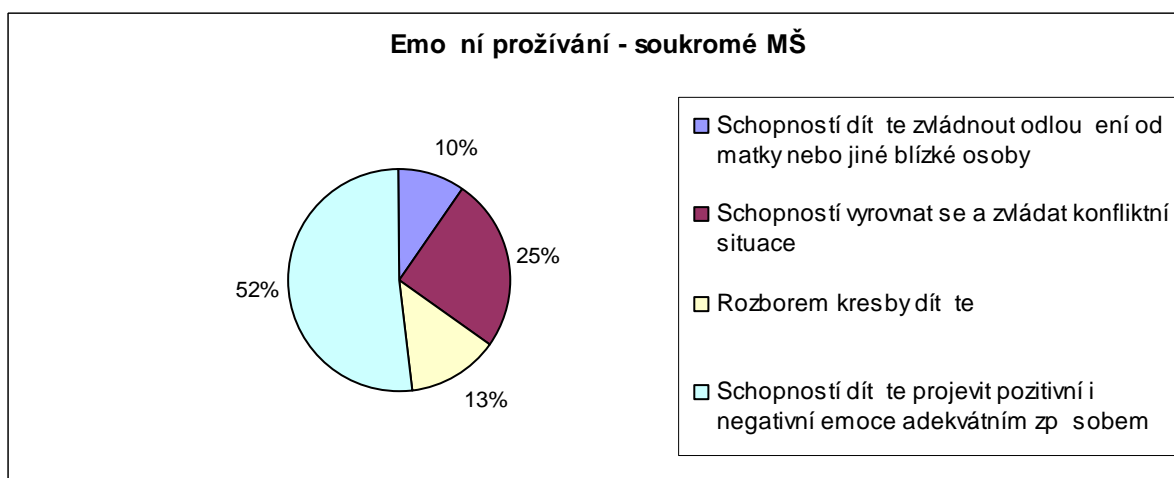
Emo ní prožívání posuzují pedagogové nej ast ji takto:

Graf 11: Emo ní prožívání – státní MŠ

P i posuzování emo ního prožívání využívají pedagogové v nejvyšší mí e schopnost dítěte projevit pozitivní i negativní emoce adekvátním způsobem (46%). Tém shodn jsou používány metody posuzování schopnosti dítěte vyrovnat se a zvládat konfliktní situace (22%) a pozorování schopnosti dítěte zvládnout odloučení od matky nebo jiné blízké osoby (19%). Nejmén využívanou metodou je rozbor kresby dítěte (13%).

Graf 12: Emo ní prožívání – soukromé MŠ

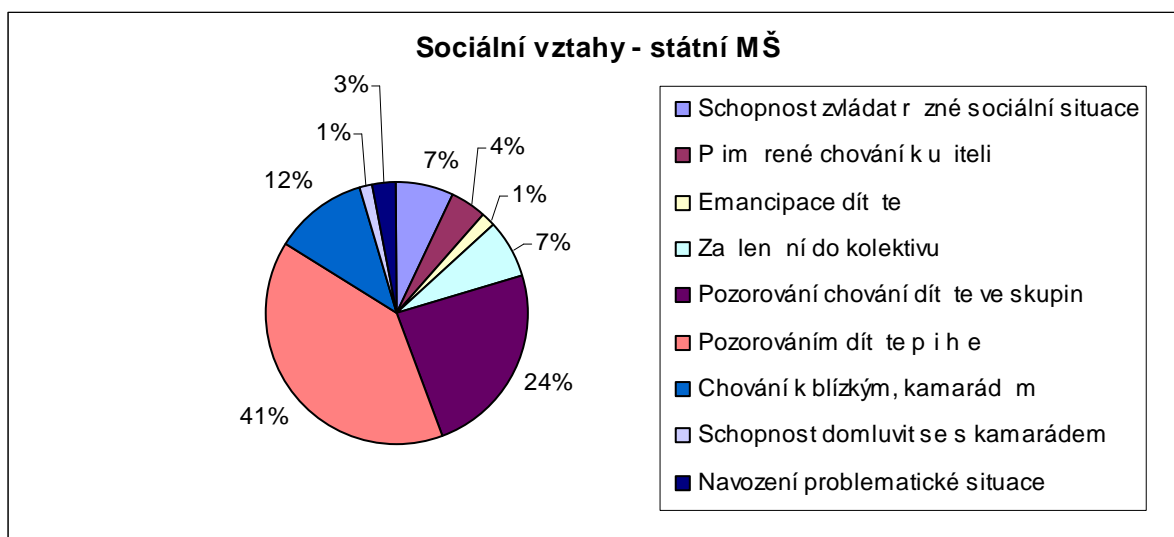
V soukromých mateřských školách je z více jak poloviny využívána metoda pozorování dítěte při schopnosti projevit pozitivní i negativní emoce adekvátním způsobem (52%). Jedna čtvrtina pedagog využívá metodu pozorování schopností vyrovnat se a zvládnout konfliktní situace (25%). Shodně jako ve státních je využíván rozbor kresby dítěte (13%). Ovšem schopnost dítěte zvládnout odloučení od matky nebo jiné blízké osoby je zastoupeno pouze z 10%.

Oblast emočního prožívání nelze změřit a ohodnotit testovou metodou, proto je předpoklad využití běžného, každodenního pozorování naplněn. Druhý předpoklad ve srovnání státních a soukromých mateřských škol nebyl potvrzen, metody se liší jak v četnosti využití, tak v procentuelním vyjádření.

Sociální vztahy

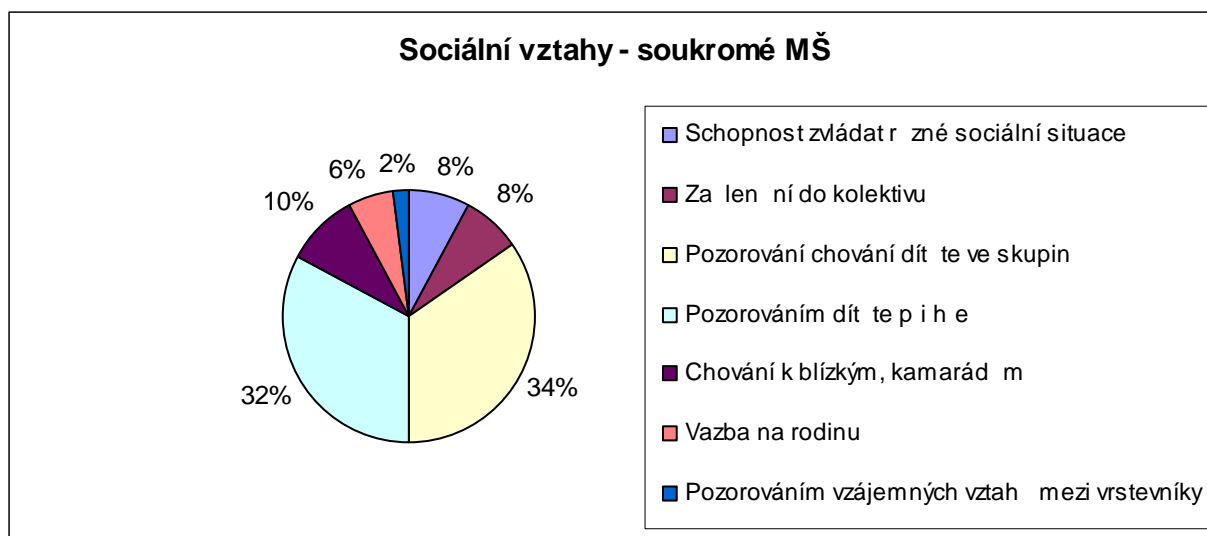
V oblasti posuzování sociálních vztahů předškolních dětí zůstala otázka otevřená, proto jsou následující výsledky rozmanitější.

Graf 13: Sociální vztahy – státní MŠ

V nejvyšší míře byla zastoupena metoda pozorování dítěte při hře (41%). Téměř z jedné čtvrtiny následuje pozorování dítěte ve skupině (24%). Z 12% je úroveň sociálních vztahů posuzována při pozorování chování dítěte k blízkým a kamarádům. Stejnou měrou (7%) se objevuje míra začlenění do kolektivu a schopnost dítěte zvládat různé sociální situace. Ze 4% je to primární chování k učiteli a ze 3% metoda navození problematické situace. Po 1% jsou zastoupeny metody pozorování schopnosti domluvit se s kamarádem a míra emancipace dítěte.

Graf 14: Sociální vztahy – soukromé MŠ

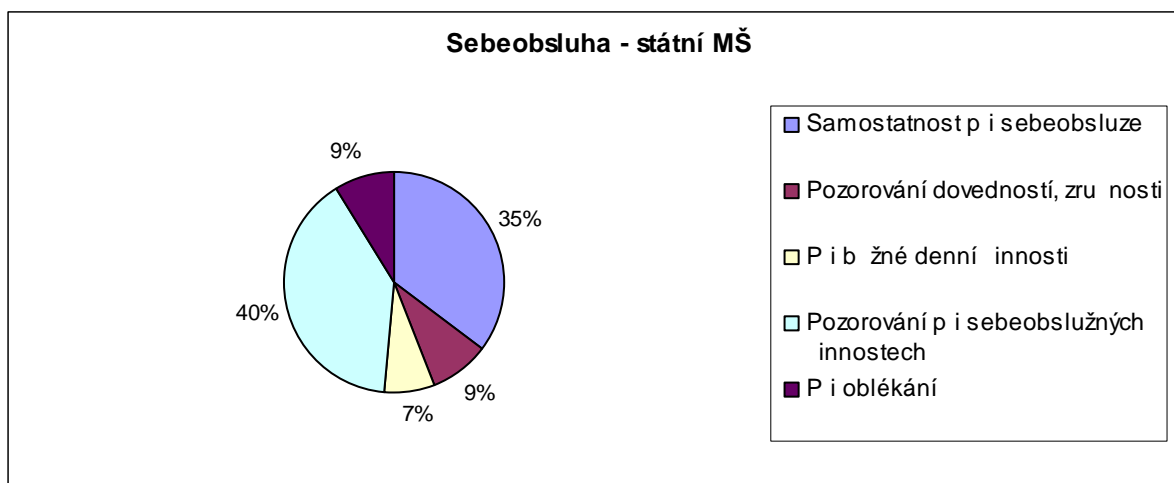
Nejastji využívanou metodou je zde pozorování chování dítěte ve skupině (34%). Pozorování dítěte při hře je v soukromých mateřských školách zastoupeno ze 32%. Z 10% je uvedena metoda pozorování chování dítěte k blízkým a kamarádům. Z 8% následuje schopnost dítěte zvládat různé sociální situace a míra začlenění do kolektivu. Je zde posuzována také vazba na rodinu (6%). Tato možnost se ve státních mateřských školách neobjevila. Nejméně je využívána metoda pozorování vzájemných vztahů mezi vrstevníky (2%).

Předpoklad číslo 1 byl splněn. Předpoklad číslo 2 nebyl splněn, z důvodu otevřenosti otázky a menší návratnosti dotazníků ze soukromých mateřských škol. Jednotlivé metody i procentuelní hodnota se liší.

Sebeobsluha

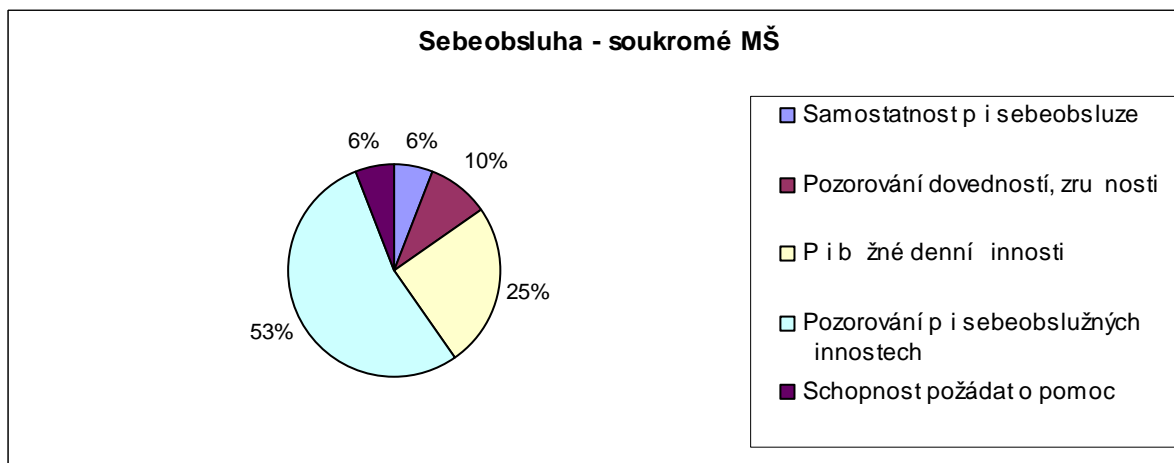
Posuzování úrovně sebeobsluhy bylo rovněž otevřenou otázkou.

Graf 15: Sebeobsluha – státní MŠ

Posuzování úrovně sebeobsluhy je ve státních mateřských školách nejčastěji hodnoceno pomocí pozorování dítěte p i sebeobslužnýchinnostech (40%). Další možnost byla blíže specifikována a to, že pedagogové pozorují míru samostatnosti p i sebeobsluze (35%). Shodně 9% je uvedena metoda pozorování dovedností a zručností a pozorování p i oblékání. Nejméně je využita metoda pozorování dítěte p i běžné denníinnosti (7%).

Graf 16: Sebeobsluha – soukromé MŠ

Více jak polovina pedagogů soukromých mateřských škol pozoruje dítě p i sebeobslužnýchinnostech (53%). Následuje pozorování p i běžné denníinnosti (25%), které bylo ve státních mateřských školách využíváno nejméně. 10% pedagogů posuzuje úroveň sebeobsluhy pozorováním dovedností a zručností. Ze 6% jsou zastoupeny metody

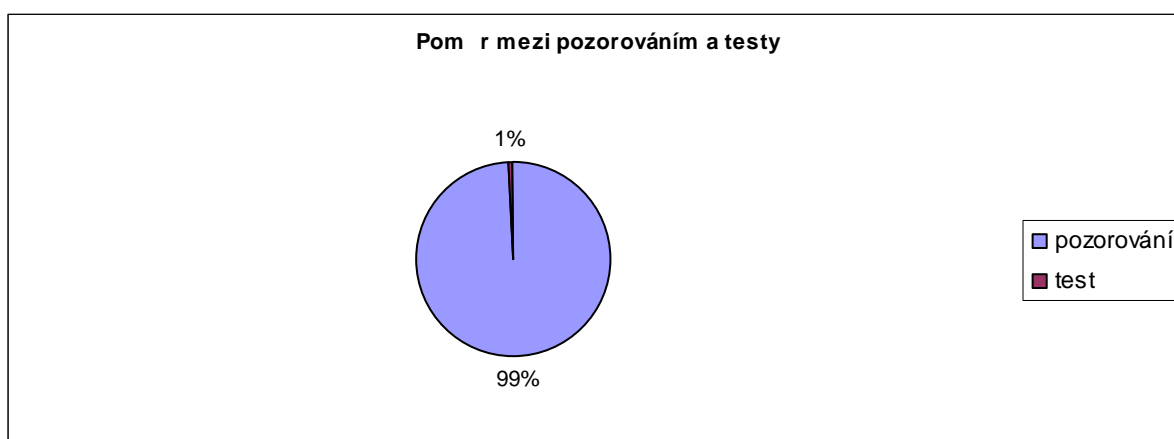
pozorování samostatnosti při sebeobsluze (tato metoda byla ve státních mateřských školách druhou nejvyžívanější) a schopnost dítěte požádat o pomoc.

První předpoklad byl bezesporu naplněn. Předpoklad číslo 2 nebyl naplněn, nebyla splněna ani četnost metod ani procentuelní vyjádření.

3.4.2 Shrnutí výsledků

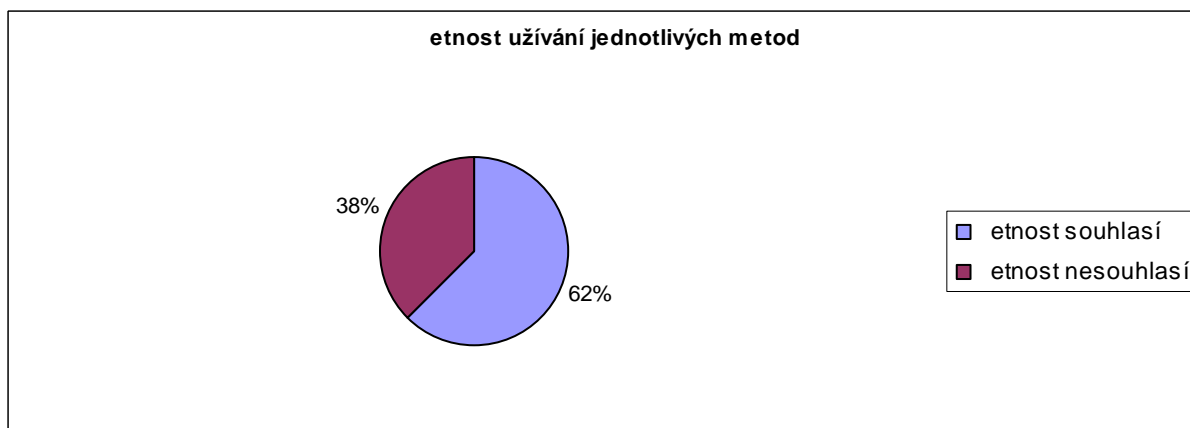
V úvodu praktické části byly stanoveny dva předpoklady. Předpoklad 1 byl, že z více jak 90% budou pedagogové mateřských škol hodnotit děti pozorováním při každodenní práci. Předpoklad byl splněn, 99% pedagogů využívá při zjišťování školní zralosti a připravenosti každodenní pozorování dětí. Pouze 1% oslovených pedagogů využívá k diagnostice testy.

Graf 17: Poměr mezi pozorováním a testy

Předpoklad 2 byl stanoven v oblasti porovnání státních a soukromých mateřských škol. Z více jak 60% se měla dle předpokladu shodovat četnost užívaných metod v jednotlivých mateřských školách. Předpoklad byl naplněn, protože shoda nastala v 62%. Procentuelní vyjádření se skutečně dle předpokladu lišilo.

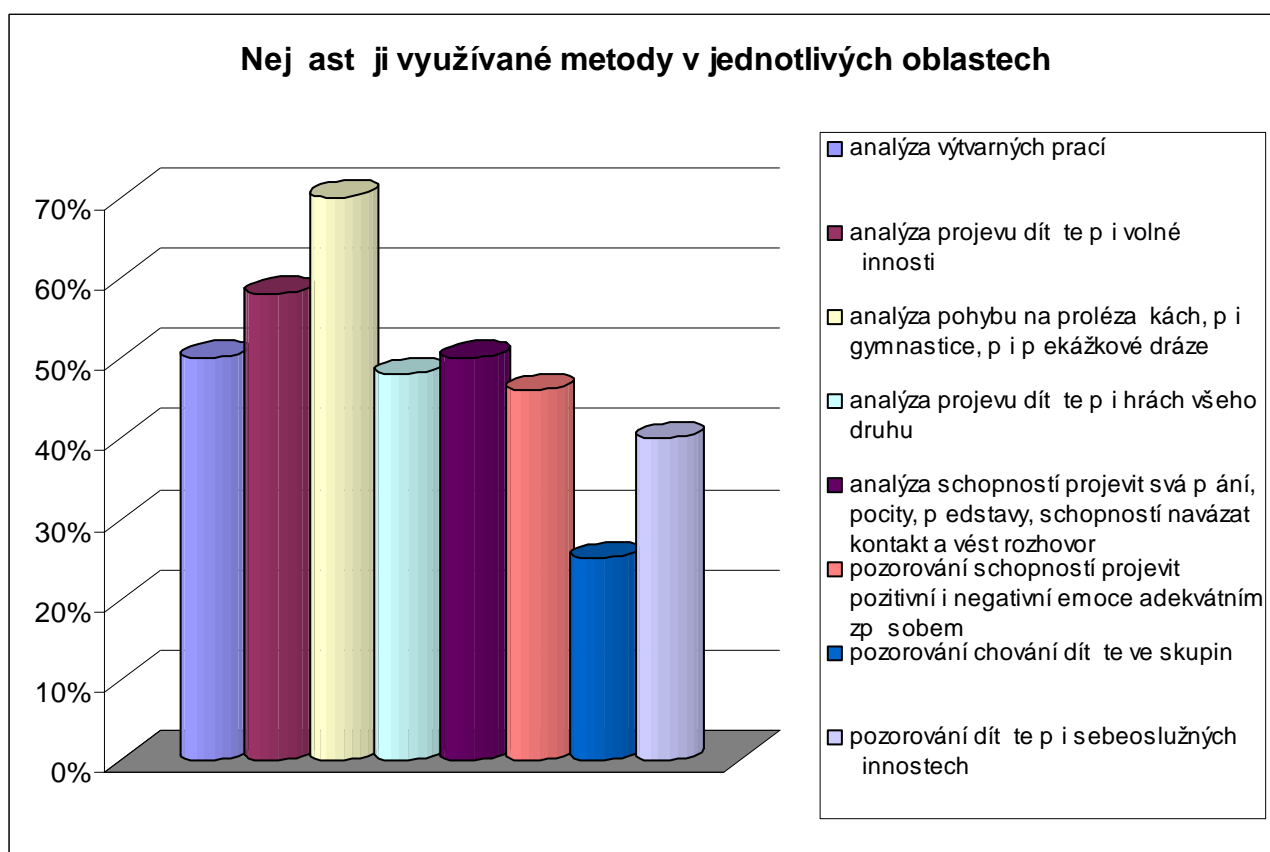
Graf 18: Četnost užívání jednotlivých metod

Obecně z průzkumu vyplývá, že nejčastěji využívanými metodami jsou:

V oblasti posuzování úrovně výtvarného a grafického projevu je to analýza výtvarných prací (50%). Při posuzování jemné motoriky je to analýza projevu dítěte při volné činnosti (58%), hrubá motorika je nejčastěji posuzována analýzou pohybu na prolézácích, při gymnastice, při pěkázkové dráze (70%), úroveň kognitivních schopností určují pedagogové analýzou projevu dítěte při hrách všeho druhu (48%), v oblasti komunikace je nejčastěji využívána metoda analýzy schopností projevit své přání, pocity, představy, schopností navázat kontakt a vést rozhovor (50%), emocionální prožívání je nejčastěji hodnoceno pozorováním schopností dítěte projevit pozitivní i negativní emoce adekvátním způsobem (46%), sociální vztahy se zjišťují pomocí pozorování chování dítěte ve skupině (25%) a úroveň sebeobsluhy je nejčastěji posuzována při pozorování dítěte při sebeobslužných činnostech (40%).

Graf 19: Nejčastěji využívané metody v jednotlivých oblastech

4 ZÁVĚR

Školní zralost a připravenost lze označit jako soubor jednotlivých schopností a dovedností, které jsou nezbytné pro zdárné zvládnutí školních požadavků. Školní zralost a připravenost se posuzuje v těchto oblastech: věk dítěte a jeho zdravotní stav, zralost centrálního nervového systému, kognitivní složka, motorika, pravolevá orientace, rozvoj řeči, kresba a emocionální a sociální zralost. Každé oblasti patří dovednosti, které by měl dítě zvládnout přiměřeně svému věku.

Příznaky školní nezralosti mohou být vnější i vnitřní, nejčastěji však dochází k jejich interakci. Mezi příznaky lze zařadit nedostatky ve výchovném prostředí a působení, nedostatky v somatickém vývoji, neurotický rys osobnosti, poškození CNS a výrazně podprůměrný intelekt.

Pokud je dítě diagnostikováno jako školně nezralé je nejčastějším řešením odklad povinné školní docházky. Od 60. let 20. století plynule narůstá počet odkladů. O odklad žádají rodiče a diagnostikuje jej pedagogicko-psychologická poradna, speciální pedagogické centrum nebo odborný lékař. V současné době stačí pouze jeden posudek od výše uvedených odborníků. Oproti tomu má dítě nastoupit do školy i dítě nešestileté a to v případě, že dovrší šesti let věku do konce kalendářního roku, v němž nastoupilo do školy. Tento krok by se měl pečlivě zvážit, protože by mohl mít předčasný nástup do školy velmi negativní následky.

Dítě nedostatečně připravené pro školu mohou poznat rodiče, učitelé mateřských škol, učitelé základní školy a odborníci v poradenských zařízeních. Rodiče mají obrovskou výhodu, že dítě velmi dobře znají a sledují ho každodenně, nevýhodou však může být určité subjektivní zkreslení. Učitelé mateřských škol jsou po rodičích tím, co se s dítětem nejčastěji setkávají. Dítě velmi dobře znají a navíc mají možnost srovnání s ostatními dětmi téhož věku. Učitelé základní školy mohou odhalit školní nezralost při zápisu dítěte do školy, ale mnohem častěji je to již v první třídě, kdy do školy nastoupí nezralé dítě. Odborná pracoviště pracují s dítětem pouze, pokud je tam odesláno. Zde je nejdůležitější výsledek vyšetření, na němž může záviset následný odklad povinné školní docházky. Na diagnostice se také podílí lékaři.

Existuje mnoho možností, jak zjistit školní zralost a připravenost budoucího školáka. Pro rodiče jsou to metodické materiály a příručky a podrobnými návody, jak s nimi pracovat. Pedagogové mateřských škol mají možnost využívat metodické materiály, testy i jiné metody. Speciální metody se využívají v poradenských zařízeních, a to je nutné proškolení pro užívání těchto diagnostických materiálů.

V praktické části byly zjištěny metody, které u učitelů mateřských škol využívají při určení školní zralosti a připravenosti u předškolních dětí. Výsledky byly rozděleny zvlášť na výsledky ze státních a soukromých mateřských škol.

Samotný průzkum přinesl výsledky podle očekávání a to, že z 99% pedagogové posuzují školní zralost a připravenost každodenním pozorováním a případně každodenní práci. Testové metody a metodické materiály byly využity pouze v 1%.

Zjištění nejčastěji užívaných metod může vést ke specializaci dalšího vzdělávání pedagogů mateřských škol a k vytvoření nových metodických materiálů nebo jiných pomůcek. V porovnání státních a soukromých mateřských škol nebyly v etnosti užívání metod zjištěny velké rozdíly. Toto může být vodítkem pro rodiče, kteří volí pro své dítě státní a soukromou mateřskou školu. V oblasti posuzování školní zralosti nebyly zjištěny výrazné rozdíly. Rodiče budou jistě porovnávat i další mnohá kritéria, ale i přesto může rodič pomoci při jejich rozhodování. Navíc z průzkumu vyplynulo, že 14% z oslovených soukromých mateřských škol se nezaměřuje na práci s předškolními dětmi. Potom je nutno zvážit, zda dítě zvládne bezhem docházky do mateřské školy změnit školu a přizpůsobit se novému prostředí i kolektivu.

5 NÁVRH OPATŘENÍ

Jak už bylo uvedeno v závěru výsledná data mohou posloužit jako návrh pro další vzdělávání pedagogů mateřských škol. Když už jdou dané metody nejčastěji využívány, měly by být pedagogové co nejlépe seznámeni s možnostmi jejich využití. Seznamovat se s novými trendy a sledovat nové poznatky o dané problematice. Dalším výsledkem by mohlo být vytvoření nových pomůcek, které by pedagogům usnadnily práci.

V oblastech, kde je dítě nejčastěji posuzováno podle výsledku své práce nebo pozorování úroveň činnosti (tj. v průzkumu nejčastěji metoda v těchto oblastech: Posouzení úrovně výtvarného a grafického projevu, jemné motoriky, hrubé motoriky a sebeobsluhy) by bylo možné učitelům nabídnout poznatky o správnosti, nepřesnosti a patologii výsledných prací a prováděných úkonů. U učitelů jistě slyšeme vyzývání, že něco není v pořádku, ale toto vzdělání by zajistilo včasnou diagnostiku a ranou nápravu.

Ve zbývajících oblastech (tj. při posuzování kognitivních schopností, komunikačních schopností, emočního prožívání a sociálních vztahů) jde spíše o pozorování projevů dítěte. Opět, pokud se tyto projevy dítěte stanou pro pedagogy jasně viditelnými, je možné velmi brzy odhalit defekty projevu dítěte.

Navíc by bylo možné pro pozorování projevů dětí v těchto oblastech vytvořit jednoduché a přehledné záznamové archy. Děti se v těchto oblastech nejčastěji sledují při spontánní činnosti, tím pádem není možnost ji znovu zopakovat. Archy mohou být poskytnuty dlouhodobého pozorování zkrácené. Záznamové archy by umožnily přesnější interpretaci výsledků pozorování. Měly by být vytvořeny tak, aby pedagogům práci skutečně usnadnily, tj. měly by vynikat svou jednoduchostí a možností nabídnout jasné a stručné záznamy. I přes svou jednoduchost by však měly být záznamy dobře čitelné a měly by mít jasnou vypovídající hodnotu. Měly by také umožňovat záznamy probíhající včas, proto aby mohl být sledován vývoj dítěte v dané oblasti pozorování.

Bylo by také možné na základě výsledků průzkumu vytvořit sborník her, zahrnující hry ze všech sledovaných oblastí školní zralosti a připravenosti. Hra je základním a nejpřirozenějším prvkem předškolní činnosti. Každý učitel mateřské školy jistě využívá při své práci hry, které vymýšlí, vybírá od kolegů nebo si je vyhledává v knihách atd. Bylo by přínosné, ucelit hry napomáhající při posuzování školní zralosti a připravenosti a doplnit je vlastními zkušenostmi a poskytnout zkušených pedagogů. Sborník by byl tím efektivnější, čím by se na jeho tvorbu podíleli sami učitelé mateřských škol. Takový sborník her určený pro zjišťování školní zralosti a připravenosti by byl dobrým pomocníkem při práci pedagogů s dětmi.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ANDERSONOVÁ, Jean, FISCHGRUNDOVÁ, Susan, LOBASCHEROVÁ, Mary. *Dobrý start do školy: jak můžete pomoci vašemu dítěti dobrý vstup do školy*. 1. vyd. Praha: 2003. ISBN 80-85282-66-6
- BEDNÁŘOVÁ, Dana, ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 1. vyd. Brno: 2008. ISBN 978-80-251-1829-0
- BROUČKOVÁ, Dana. *Než půjdete do školy*. 2000. www.rodina.cz/clanek634.htm
- HUBATKA, Miloslav. *Kdy a jak probíhají zápisy do prvních tříd?* 2008. <http://www.nadanedite.cz/view.php?navezclanku=zapisy-do-prvnich-trid&cislocclanku=2008120003>
- KLÉGROVÁ, Jarmila. *Máme doma první třídu*. 1. vyd. Praha: 2003. ISBN 80-204-1020-1
- KLENKOVÁ, Jiřina, KOLBÁBKOVÁ, Helena. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj dítěte*. 1. vyd. Brno: 2003.
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana, PUPALA, Branislav. *Předškolní a primární pedagogika*. 1. vyd. Praha: 2001. ISBN 80-7178-585-7
- KOLÁTOROVÁ, Ivana, DOLEJŠÍ, Irena, TOMEK, Karel. *Tvoje myšlení do škol – další kroky*. 2007. <http://www.rvp.cz/clanek/6/1622>
- KROPÁČKOVÁ, Jana. K problematice metod zjišťování školní zralosti. In: *Pedagogický výzkum v ČR: sborník příspěvků z VIII. celostátní konference APV*. 2001, s.72. ISBN 80-7083-468-4
- KUCHARSKÁ, Anna. *Odklad školní docházky (Pedagogicko-psychologická diagnostika)*. 1999. www.rodina.cz/clanek203.htm
- KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak pomoci dítěti do 1. třídy?* 1. vyd. Praha: 2005. ISBN 80-247-1040-4
- MERTIN, Václav. *Zralost pro školní docházku: rodič jako diagnostik a terapeut I*. 1999. <http://www.rodina.cz/clanek24.htm>
- MERTIN, Václav. Čtvrtina dětí nastupuje do škol o rok později. *Rodina a škola*. 2006a, ročník LIII
- RÁDLOVÁ, Eva aj. *Speciální pedagogická diagnostika*. 1. vyd. Ostrava: 2004. ISBN 80 – 7225 – 114 – 7
- SVOBODA, Mojmír, KREJČÍKOVÁ, Dana, VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. 1. vyd. Praha: 2001. ISBN 80-7178-545-8
- ŠVINGALOVÁ, Dana. *Teorie a praxe případové práce ve speciální pedagogice*. 1. vyd. Liberec: 2004. ISBN 80-7083-819-1

VÁGNEROVÁ, Marie, KLÉGROVÁ, Jarmila. *Poradenská psychologická diagnostika dítí a dospívajících*. 1. vyd. Praha: 2008. ISBN 978-80-246-1538-7

Vyhláška . 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školních poradenských zařízeních

Zákon . 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

7 SEZNAM P ÍLOH

P íloha 1: Dotazník pro pedagogy mate ských škol

Návrh dotazníku

Vážená paní učitelko,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který poslouží k průzkumu, vedeného jako součást mé bakalářské práce na téma **Metody zjišťování školní zralosti a připravenosti v mateřských školách**.

Komu je určen: Dotazník je určen učitelkám mateřských škol, které pracují s dětmi, co navštěvují MŠ posledním rokem před zahájením povinné školní docházky (tj. 5 – 7 let).

Jak jej vyplnit: Jednotlivé otázky mají několik možností, které můžete využít pro diagnostiku školní zralosti a připravenosti dětí. Prosím, vyberte jen **jednu** možnost a to takovou, kterou **nejčastěji** používáte. Pokud si vyberete možnost, kde není odpověď blíže specifikována, uveďte prosím například metodický materiál, test...

Odpověď, kterou vyberete prosím **podtrhněte** a pokud si vyberete „doplňovací“ možnost, za dvojtečku jí prosím doplňte a celou odpověď také podtrhněte.

Otázky 7 a 8 jsou otevřené, za dvojtečku prosím doplňte Vaši odpověď. Mělo by se opakovat jednat pouze o jednu metodu a to o takovou, kterou nejčastěji používáte.

1. Jakým způsobem u dětí nejčastěji posuzujete úroveň výtvarného a grafického projevu?

- A) analýzou pracovních listů zaměřených na grafomotoriku
- B) analýzou výtvarných prací
- C) testem (prosím uveďte jakým):
- D) pomocí metodického materiálu (prosím uveďte jakého):
- E) jiným způsobem (prosím uveďte jakým):

2. Jakým způsobem u dětí nejčastěji posuzujete úroveň jemné motoriky?

- A) analýzou projevu dítěte při volné činnosti
- B) analýzou výtvarných prací, výrobků a výtvar
- C) analýzou sebeobslužných činností

- D) testem (prosím uveďte jakým):
- E) pomocí metodického materiálu (prosím uveďte jakého):
- F) jiným způsobem (prosím uveďte jakým):

3. Jakým způsobem u dítěte nejčastěji posuzujete úroveň hrubé motoriky?

- A) analýzou projevu dítěte při seobslužných činnostech
- B) analýzou projevu dítěte při pohybových hrách
- C) analýzou pohybu na prolézácích, při gymnastice, při pískázkové dráze
- D) testem (prosím uveďte jakým):
- E) pomocí metodického materiálu (prosím uveďte jakého):
- F) jiným způsobem (prosím uveďte jakým):

4. Jakým způsobem u dítěte nejčastěji posuzujete úroveň kognitivních schopností (myšlení)?

- A) analýzou projevu dítěte při hrách všeho druhu
- B) analýzou obsahu věcnového projevu dítěte
- C) analýzou vdomostí, náležitých úroků vku
- D) testem (prosím uveďte jakým):
- E) pomocí metodického materiálu (prosím uveďte jakého):
- F) jiným způsobem (prosím uveďte jakým):

5. Jakým způsobem u dítěte nejčastěji posuzujete úroveň komunikačních schopností?

- A) pozorováním komunikace s ostatními dětmi
- B) řízeným rozhovorem s učitelkou
- C) analýzou schopností projevit své přání, pocity, představy, schopností navázat kontakt, vést rozhovor
- D) testem (prosím uveďte jakým):
- E) pomocí metodického materiálu (prosím uveďte jakého):
- F) jiným způsobem (prosím uveďte jakým):

6. Jakým způsobem u dítěte nejčastěji posuzujete úroveň emočního prožívání?

- A) schopností dítěte zvládnout odloučení od matky nebo jiné blízké osoby
- B) schopností vyrovnat se a zvládat konfliktní situace
- C) rozбором kresby dítěte
- D) schopností dítěte projevit pozitivní i negativní emoce adekvátním způsobem
- E) jiným způsobem (prosím uveďte jakým):

7. Jakým způsobem u dítěte nejčastěji posuzujete úroveň sociálních vztahů?

Prosím doplňte:

8. Jakým způsobem u dítěte nejčastěji posuzujete úroveň sebeobsluhy?

Prosím doplňte: